

Waterschap
Rivierenland

Begroting 2020

INHOUDSOPGAVE

1. NOTA VAN AANBIEDING	5
1.1 Inleiding	5
1.2 Verslaggeving	7
1.3 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar	9
1.4 Uitgangspunten	14
1.5 Meerjaren kosten- en heffingsopbrengstontwikkeling	16
1.6 Incidentele baten en lasten 2020	17
1.7 Kostentoerekening	18
1.8 Onttrekkingen aan voorzieningen en bestemmingsreserves	19
1.9 Weerstandsvermogen	20
1.10 Risicoparagraaf	21
1.11 Financiering	24
1.12 Subsidieparagraaf	26
1.13 Verbonden partijen	26
1.14 Bedrijfsvoering	28
1.15 Autorisatie investeringen	31
1.16 Grote projecten	32
2. KERNCIJFERS 2020	33
3. PROGRAMMA'S	34
3.1 Inleiding programma's	34
3.2 Programma Waterveiligheid	35
3.3 Programma Watersysteem	38
3.4 Programma Waterketen	42
3.5 Programma Wegen	45
3.6 Programma Middelen	49
3.7 Dekkings- en financieringsmiddelen	54
3.8 Recapitulatie exploitatie en investeringen per programma	55
4. TOELICHTING NAAR KOSTENDRAGERS	56
4.1 Taak Watersysteem	56
4.2 Taak Zuivering	57
4.3 Taak Wegen	58
4.4 Totaal taken	59
5. KOSTEN- EN OPBRENGSTENSOORTEN	60
5.1 Algemeen	60
5.2 Kosten- en opbrengstensoorten in meerjarenperspectief	61
6. TARIEVEN WATERSCHAPSBELASTINGEN	62
7. BESLUIT TER VASTSTELLING	74
Bijlagen	76

1. NOTA VAN AANBIEDING

1.1 Inleiding

Hierbij bieden wij u de begroting 2020 aan. De begroting 2020 is een nadere uitwerking van het voorstel voorjaarsnota 2019 zoals behandeld in het Algemeen Bestuur van 21 juni 2019. Deze begroting geeft inzicht in de voornemens die het waterschap heeft voor het jaar 2020. In de begroting vindt de beleidsmatige en (meerjarige) budgettaire vertaling plaats.

Waterschap Rivierenland (WSRL) is een organisatie die tot taak heeft zorg te dragen voor het regionale watersysteem in het riviereengebied (zorg voor een goede waterkwaliteit en waterkwantiteit en bescherming tegen rivierwater) en voor de regionale wegen buiten de bebouwde kom in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden. Veel beleidsontwikkelingen zijn vertaald in beleidsnota's en kennen een eigen, vaak meerjarig, tijdpad. Het overgrote deel van de begroting betreft de uitvoering van deze wettelijke taken op basis van de vastgestelde beleidsnota's en daarmee stabiel. Uiteraard is het doel continu te streven naar een zo'n efficiënt en doelmatig mogelijke uitvoering.

Feit is ook dat ontwikkelingen doorgaan en nieuwe inzichten en normen ontstaan. Deze leiden voor het waterschap tot veranderende opgaven. Deze veranderende opgaven en ambities van het bestuur zijn vertaald in het bestuursakkoord 2019-2023 "Door water verbonden".

In deze begroting is de inhoud van dit bestuursakkoord verwerkt, althans voor zover de ambities al konden worden vertaald naar concrete maatregelen. Voor een aantal ontwikkelingen en ambities geldt dat deze nog nader worden uitgewerkt en het algemeen bestuur nog keuzes kan maken, o.a. in het nieuwe waterbeheerprogramma en de voorjaarsnota's van 2020 en 2021. De ontwikkelingen met betrekking tot de kostenramingen voor het HWBP verkeren nog in een overlegfase en zullen financieel worden doorvertaald in de voorjaarsnota 2020.

In de begroting zijn de kosten en opbrengsten per taak opgenomen en de daaruit voortvloeiende heffingsbedragen. Bij de programma's is een meerjaren exploitatieraming en investeringsplanning voor de periode 2020-2024 opgenomen.

Het waterschap voert haar taken uit met aandacht voor kwaliteit. De missie van het waterschap sluit daarop aan: *Waterschap Rivierenland zorgt voor veilige dijken en een evenwichtig watersysteem.*

Het waterschap is daarbij in staat om realistische doelen te stellen en om deze – in samenwerking met burgers en andere overheden – tot uitvoering te brengen op een wijze die past binnen de gestelde randvoorwaarden (waaronder kwaliteit, kosten, duurzaamheid, efficiëntie, effectiviteit etc.). Daarbij hanteert het waterschap de kernwaarden bekwaam, betrokken en betrouwbaar:

Bekwaam

De kernwaarde *bekwaam* refereert aan expertise, deskundigheid en vakmanschap. Een vakmanschap dat bij de waterschappen door de eeuwen heen is gegroeid en tot op de dag van vandaag onderhouden wordt met ervaren, gespecialiseerde en goed opgeleide medewerkers. Bekwaam betekent ook: met kennis van zaken op zoek gaan naar nieuwe oplossingen, gebruik makend van de middelen die tot je beschikking staan.

Betrokken

De kernwaarde *betrokken* omvat veel: oog hebben voor andere belangen, samenwerken, meebewegen met ontwikkelingen, rekening houden met de toekomst. Met daarbij steeds onze taken voor ogen. Qua persoonlijke inzet betekent het: werken vanuit je hart, met af en toe een stapje extra.

Betrouwbaar

De kernwaarde *betrouwbaar* verwijst naar: doe wat je zegt en zeg wat je doet. Het is heel vanzelfsprekend en basaal, en juist daarom is het nodig om er elke keer weer bij stil te staan.

Visie

Het werk van waterschap Rivierenland raakt alle mensen in het rivierengebied. Om wonen en werken in dit gebied, nu en in de toekomst, mogelijk te maken zorgen wij voor een optimale uitvoering van onze taken op het gebied van waterveiligheid, watersysteem, waterketen en wegen.

De goede dingen doen

We zijn als waterschap een uitvoeringsorganisatie. Onze gebiedskennis, deskundigheid en daadkracht zetten we in voor de uitvoering van de taken waterveiligheid, watersysteem, waterketen en wegen. We letten daarbij scherp op het bieden van een goede kwaliteit tegen zo laag mogelijke kosten. Vanuit onze verantwoordelijkheid voor goed openbaar bestuur zorgen we voor bestuurlijke vernieuwing. We hebben oog voor de maatschappelijke meerwaarde van ons werk. Innovatie is vanzelfsprekend en het waterschap is zichtbaar, ook buiten de verkiezingen. We willen uitnodigend en uitdagend zijn voor burgerparticipatie. Door energieneutraal werken dragen we bij aan de landelijke klimaatafspraken.

Voor een optimale taakuitvoering zoeken we de samenwerking met partners in het waterbeheer, waar dit bijdraagt voor wat betreft kosten, kwaliteit of kwetsbaarheid. Als overheid staan we voor een professionele dienstverlening aan burgers en bedrijven.

We zijn een aantrekkelijk werkgever en onze medewerkers zijn duurzaam inzetbaar, zodat we steeds beschikken over voldoende en gekwalificeerd personeel. De kernwaarden bekwaam, betrokken en betrouwbaar vormen het fundament van onze organisatie.

De dingen goed doen

Als *regionale waterspecialist* zetten wij onze gebiedskennis, deskundigheid en daadkracht in voor de uitvoering van deze taken. In een gebiedsgerichte aanpak bundelen we diverse opgaven en leveren we maatwerk voor het gebied. We letten daarbij scherp op het bieden van een goede kwaliteit tegen zo laag mogelijke kosten, want we streven naar een *effectieve en efficiënte taakuitvoering*. Dat vraagt *beheersing en transparantie* van de prestaties en kosten van de organisatie.

Voor een optimale taakuitvoering zoeken we de samenwerking met partners in het waterbeheer. Zo profiteren we van elkaars kennis en expertise. *Multischalige samenwerking* is ons uitgangspunt. We houden rekening met de belangen van anderen en hebben oog voor *maatschappelijke meerwaarde* van ons werk. We participeren in activiteiten voor *kennisdeling*.

Als overheid staan we voor een *klantgerichte dienstverlening* aan burgers en bedrijven. Ook bieden we een inspirerende werkomgeving voor onze medewerkers; we zijn *toonaangevend in Het Nieuwe Werken*. Onze kernwaarden bekwaam, betrokken en betrouwbaar vormen het fundament voor een *professionele organisatie en medewerkers*. Vanuit onze verantwoordelijkheid voor goed openbaar bestuur investeren we in de *ambtelijk-bestuurlijke samenwerking*.

Om goed voorbereid te zijn op de toekomst werken we continu aan verbetering en innovaties. Zo zijn en blijven wij de aangewezen waterspecialist.

Strategie

Het streven van waterschap Rivierenland is gericht om daar waar mogelijk en noodzakelijk verbetering in de uitvoering te realiseren om de taken waarvoor het waterschap staat goed ten uitvoer te brengen. In de bovenstaande visie is beschreven welke organisatie het waterschap wil zijn. Het gaat daarbij vanzelfsprekend niet om de organisatie als zodanig, maar het gaat erom dat een goede inrichting van de organisatie bijdraagt aan het zo goed mogelijk realiseren van onze taken ten dienste

van onze klanten. In de strategie worden daarom de succesbepalende factoren benadrukt, die voor het waterschap leidend zijn op de route naar een optimale taakuitvoering en bedrijfsvoering. Deze succesbepalende factoren zijn:

1. Taken centraal
2. Bestuurlijke vernieuwing
3. Doelmatige en doeltreffende organisatie
4. Innovatie
5. Burgerparticipatie en zichtbaarheid
6. Energieneutraal
7. Professionele dienstverlening
8. Multischalige samenwerking
9. Aantrekkelijk werkgever
10. Duurzame inzetbaarheid medewerkers

1.2 Verslaggeving

Presentatie

De begroting 2020 is opgesteld conform de regels die gelden volgens het Besluit Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW).

Leeswijzer

Deze begroting bestaat uit de volgende onderdelen:

Nota van aanbidding

De nota van aanbidding geeft inzicht in de uitgangspunten en randvoorwaarden waarbinnen deze begroting tot stand is gekomen. Daarnaast komen onder andere de financiering, de risico's en de bedrijfsvoering aan de orde. Aansluitend aan dit deel zijn de kerngegevens van waterschap Rivierenland opgenomen.

Programma's

In dit deel worden aan de hand van een 5-tal programma's de beleidsontwikkelingen voor 2020 uiteengezet. Inclusief een financiële doorkijk voor de periode 2021-2024.

Begroting naar kostendragers met toelichting

Dit onderdeel bevat een overzicht van de netto kosten per wettelijke taak en een toelichting op de kostenontwikkeling ten opzichte van het vorige begrotingsjaar. Inclusief een financiële doorkijk voor de periode 2021-2024.

Kosten- en opbrengstsoorten

Dit onderdeel bevat informatie over de kosten- en opbrengstsoorten van het waterschap.

Tarieven waterschapsbelasting

In dit deel wordt ingegaan op de wijze waarop de tarieven tot stand komen en wat de tarieven voor 2020 zijn. Het hoofdstuk geeft tevens de heffingsopbrengstontwikkeling in meerjarenperspectief weer.

Besluit ter vaststelling

In dit onderdeel zijn alle noodzakelijke besluiten opgenomen zodat het waterschap in 2020 haar voornemens op een slagvaardige manier kan uitvoeren. Het hoofdstuk bevat de besluiten ten behoeve van de begroting, financiering en investeringen.

Bijlagen

In dit deel is een aantal bijlagen opgenomen waarmee de cijfers uit deze begroting nader zijn onderbouwd.

1.3 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

Bestuursakkoord 2019-2023 'Door water verbonden'

Op 28 maart 2019 is het nieuwe Algemeen Bestuur van waterschap Rivierenland geïnstalleerd. In het bestuursakkoord 'Door water verbonden' is vastgelegd welke ambitie het waterschap heeft en welke koers het wil varen in de bestuursperiode 2019 - 2023. Voor het Dagelijks Bestuur en de ambtelijke organisatie is het een leidraad voor de ontwikkeling en uitvoering van het beleid.

Watervisie 2050

In 2019 is gestart met het ontwikkelen van een Watervisie. De watervisie gaat ons helpen om koers te zetten naar een duurzame en waterinclusieve leefomgeving en vormt het strategisch kader voor de lange termijn. Het geeft richting om onze kerntaken ook in een veranderende omgeving uit te kunnen voeren. De verwachting is dat het Algemeen Bestuur begin 2020 de Watervisie kan vaststellen.

De watervisie heeft ook een externe werking. In het kader van de Omgevingswet moeten Rijk, provincies en gemeenten een omgevingsvisie opstellen. Dit is een strategische visie voor de lange termijn voor de gehele fysieke leefomgeving. Het is van belang dat het thema water hierin een belangrijke plek krijgt. Onze watervisie zal belangrijke bouwstenen opleveren, die als input kunnen dienen voor de gemeentelijke omgevingsvisies.

Waterbeheerprogramma 2022-2027

Het Waterbeheerprogramma (WBP) is het centrale beleidsdocument van het waterschap en is koersbepalend voor de taakuitvoering. De planperiode van het huidige Waterbeheerprogramma 2016-2021 'Koers houden, kansen benutten' loopt af in 2021. Daarom is in 2019 gestart met het opstellen van een WBP voor de planperiode 2022-2027. Het bestuursakkoord 'Door water verbonden' vormt een belangrijke leidraad voor het nieuwe Waterbeheerprogramma. De koers voor de lange termijn die met de Watervisie wordt bepaald geeft richting voor het Waterbeheerprogramma. De financiële doorvertaling van het nieuwe Waterbeheerprogramma zal plaatsvinden in de voorjaarsnota 2021.

Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)

Waterschap Rivierenland werkt voortvarend aan de uitvoering van de programmering van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Hierbij wordt gewerkt met de waterveiligheidsnormen die per 1 januari 2017 van kracht zijn geworden. Eind 2018 is geconstateerd dat de ontwerpen van het Voorkeursalternatief van de HWBP-projecten Gorinchem-Waardenburg (GoWa) en Tiel-Waardenburg (TiWa) dusdanig fors zijn, dat bijbehorende ramingen substantieel hoger zijn dan de bedragen (gebaseerd op kentallen) die binnen de programmering van het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma zijn opgenomen. Mede naar aanleiding van deze forse ontwerpen en de hoge kostenramingen is een proces gestart om tot optimalisatie van het dijkontwerp te komen met als gevolg lagere projectramingen (lees: een neerwaartse bijstelling van de projectramingen). Daarbij is het noodzakelijk om de bekostigings- en financieringsmogelijkheden af te stemmen met de Programmadirectie van het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma. Na besluitvorming door het Algemeen Bestuur zullen de ontwerpen verder aangescherpt en doorgerekend worden. Voor de financiële doorvertaling wordt gekoerst op de voorjaarsnota 2020.

Gebiedsprogramma Alblasserwaard Vijfheerenlanden (A5H)

De doelstellingen voor de regionale keringen en tussentijdse mijlpalen zijn met provincie Zuid-Holland en provincie Utrecht vastgelegd: 44 km op orde in 2024 en 106 km in 2030. De programmering is erop gericht om de mijlpaal in 2024 te kunnen halen. Om niet alleen aan deze opgave te voldoen, maar om tot een investering in een toekomstbestendig systeem te komen, heeft het Algemeen Bestuur een besluit genomen over de visie op het watersysteem van de Alblasserwaard. Voor de implementatie is het Gebiedsprogramma Alblasserwaard Vijfheerenlanden gestart bestaande uit o.a. een uitvoeringsprogramma en een onderzoeksprogramma.

In de begroting 2020 is de programmering verwerkt waarin parallel aan het uitvoeringsprogramma voor het watersysteem, het onderzoeksprogramma en het uitvoeringsprogramma voor de regionale kerin- gen wordt gewerkt. De verkenning voor nieuwe boezembemaling heeft geleid tot een besluit over een gefaseerde aanleg van de boezembemaling, te starten bij Hardinxveld. De verkenning van de watersys- teemmaatregelen waaronder het nieuwe boezemgemaal en toevoerboezem, het afsluitmiddel in het achterwaterschap, de opening in de Middelkade en het loskoppelen van de Graafstroom loopt en zal leiden tot voorkeursalternatieven (VKA's). Om de doelstelling 44 kilometer op orde in 2024 te kunnen halen, is ook de verkenning van een deel van de keringen in tranche 1 gestart. Op basis van een reali- satiestrategie is de programmering van de diverse projecten die volgen op deze verkenningen in de begroting verwerkt.

Schoon en gezond oppervlaktewater

Voor de Kaderrichtlijn Water (KRW) bereiden we ons voor op een uitvoeringsprogramma voor de planperiode 2022-2027; het KRW Rivierenlandplan 3. Het opstellen van dit plan is in 2019 gestart. In dit plan beschrijven we de waterkwaliteitsdoelen en maatregelen die moeten leiden tot een goede ecologische en chemische waterkwaliteit in 2027 (schoon en gezond oppervlaktewater) voor de KRW- oppervlaktewaterlichamen. De KRW-maatregelen worden afgestemd met en werken door in het Wa- terbeheerprogramma. De financiële doorvertaling vindt plaats in de voorjaarsnota 2021.

Realiseren duurzame energie ambities

In 2015 heeft het AB de Strategienotitie 'energie voor WSRL' vastgesteld. In dit besluit is naast de am- bitie (energieneutraal in 2030) ook de strategie (hoe) op hoofdlijnen vastgelegd. Het tussendoel is om in 2020 minimaal 40% van het eigen energiegebruik zelf duurzaam te produceren. We gaan energie besparen, bouwen de rioolwaterzuiveringsinstallaties bij Tiel en Sleeuwijk om tot energiefabrieken en investeren in energiebesparing bij het peilbeheer. Aanvullend plaatsen we zonnepanelen op eigen terreinen, verkennen we de mogelijkheden voor windmolens op eigen terreinen en investeren we daarin als de businesscases gunstig zijn. Ook verkennen we nieuwe mogelijkheden. Bij aquathermie kiezen we voor een faciliterende rol. Onze ambities en strategie passen goed bij de klimaataanpak die het kabinet in juni 2019 presenteerde. Momenteel zijn we voor ongeveer 22% energieneutraal en liggen op schema om in 2030 energieneutraal te zijn.

Implementatie Omgevingswet

De Omgevingswet heeft als doel een gezonde fysieke leefomgeving en het in stand houden en berei- ken van een goede omgevingskwaliteit. De wetgever wil met de Omgevingswet naar een inzichtelij- ker, voorspelbaar omgevingsrecht met meer gebruiksgemak, waarbij de leefomgeving centraal staat. Daarvoor introduceert de wet een aantal instrumenten. Eén van deze instrumenten voor de water- schappen is de waterschapsverordening.

De waterschapsverordening bevat de regels over de fysieke leefomgeving binnen het beheergebied van het waterschap en vervangt de huidige keur en de algemene regels. Om per 1 januari 2021 klaar te zijn voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet is het nodig om onze huidige set regels aan te passen aan de systematiek van de Omgevingswet. Daarvoor moeten de Keur en de algemene regels in de waterschapsverordening worden omgezet.

Samen met andere overheden moet samengewerkt worden als één overheid, de data moet continu op orde worden gehouden en vraagt om een aanpassing van houding en gedrag. De komende jaren betekent dat een forse extra inspanning van de organisatie. Zowel in de ontwikkeling van het nieuwe instrumentarium en het digitale loket (projectfase), als in de beheerfase

Financiële tegenvallers en ontwikkelingen in bedrijfsvoering i.r.t. bezuinigingen voorjaarsnota 2019

Bij de voorjaarsnota 2019 stond het waterschap gesteld voor een aantal financiële tegenvallers in het primair proces en ontwikkelingen in de bedrijfsvoering. Het ging o.a. om substantieel hogere kosten voor slibverwerking, persleidingen en hogere kosten voor de 3^e toetsronde primaire keringen. In de bedrijfsvoering liggen de komende jaren forse uitdagingen op het gebied van ICT, zoals de digitale transformatie, outsourcing en data op orde. Het vertrek van BSR leidt tot wegvallende opbrengsten, terwijl de kosten deels doorlopen. Gezamenlijk zouden deze zaken tot een forse kostenuitzetting leiden ten opzichte van de meerjarenbegroting.

Om de kostenuitzetting te beperken, is bij de voorjaarsnota 2019 op basis van een trendanalyse over de jaren 2016-2018 actief gezocht naar financiële ruimte binnen de bestaande budgetten, door budgetten waar mogelijk structureel te verlagen en om te buigen. Het resultaat was een ombuiging van (1,8 mln). Overigens actualiseren budgethouders jaarlijks hun ramingen bij de voorjaarsnota en Begroting. Hierbij wordt al een aantal jaren gestuurd op scherper ramen.

Kostentoedelingsverordeningen 2020

De Hoge Raad heeft een tweetal voor de waterschappen belangrijke uitspraken gedaan, te weten het Waddenzee arrest en Wegenarrest. De effecten van voornoemde arresten zijn aanleiding geweest om te komen tot nieuwe kostentoedelingsverordeningen watersysteemheffing en wegenheffing. Op 21 juni 2019 heeft het Algemeen Bestuur het volgende besluit genomen:

1. Met betrekking tot de uitwerking van de kostentoedelingsverordening watersysteembeheer:
 - Het ingezetenenandeel vast te stellen op 38,5%
 - Het aandeel voor de categorieën gebouwd, ongebouwd en natuur vast te stellen op respectievelijk 49,290%, 12,079% en 0,131%.
 - Tariefdifferentiatie buitendijkse gebieden vast te stellen op 50%
 - Tariefdifferentiatie wegen vast te stellen op het wettelijk maximum van 400%
 - De kosten van kwijtschelding rechtstreeks toe te rekenen aan de categorie ingezetenen;
2. Met betrekking tot de uitwerking van de kostentoedelingsverordening wegenbeheer
 - Het ingezetenenandeel vast te stellen op 50%
 - Het aandeel voor de categorieën gebouwd, ongebouwd en natuur vast te stellen op respectievelijk 44,480%, 5,463% en 0,057%
 - De kosten van kwijtschelding rechtstreeks toe te rekenen aan de categorie ingezetenen;

Op basis van deze besluitvorming is een ontwerp kostentoedelingsverordening watersysteembeheer en een ontwerp kostentoedelingsverordening wegenbeheer voorbereid en ter inzage gelegd. De zienswijzen zijn verwerkt in het voorstel voor het Algemeen Bestuur ter definitieve vaststelling van de kostentoedelingsverordeningen op 29 november 2019.

Schuldpositie

Een robuuste financiële huishouding maakt het voor het waterschap mogelijk om ook op de lange termijn de wettelijke taken uit te voeren tegen maatschappelijk aanvaardbare lasten. Een graadmeter voor deze robuustheid is de schuldpositie van het waterschap.

Waterschappen investeren en activeren de meeste uitgaven die een meerjarig nut hebben. De investeringen worden over langere perioden afgeschreven omdat de investeringen langjarig nut afwerpen. Het activeren in combinatie met langjarig afschrijven betekenen lagere kosten per jaar waardoor het belastingtarief minder sterk hoeft te stijgen. De investeringsuitgaven worden gefinancierd door leningen aan te trekken. Het aantrekken van vreemd vermogen betekent een toename van de schuld.

Indicator schuldpositie: Netto schuld/belastingopbrengsten

De belastinginkomsten geven in belangrijke mate aan hoeveel schulden een waterschap kan dragen. De netto-schuldquote geeft aan hoe lang er nog belasting moet worden geïnd om de schuld te elimineren na opheffing van het waterschap. De omvang van de indicator is een keuze voor ieder waterschap. Het is niet de bedoeling om de indicator als een hard kengetal te hanteren, maar veel meer om aan de hand ervan de ontwikkeling van de schuldpositie in meerjarenperspectief te kunnen beoordelen.

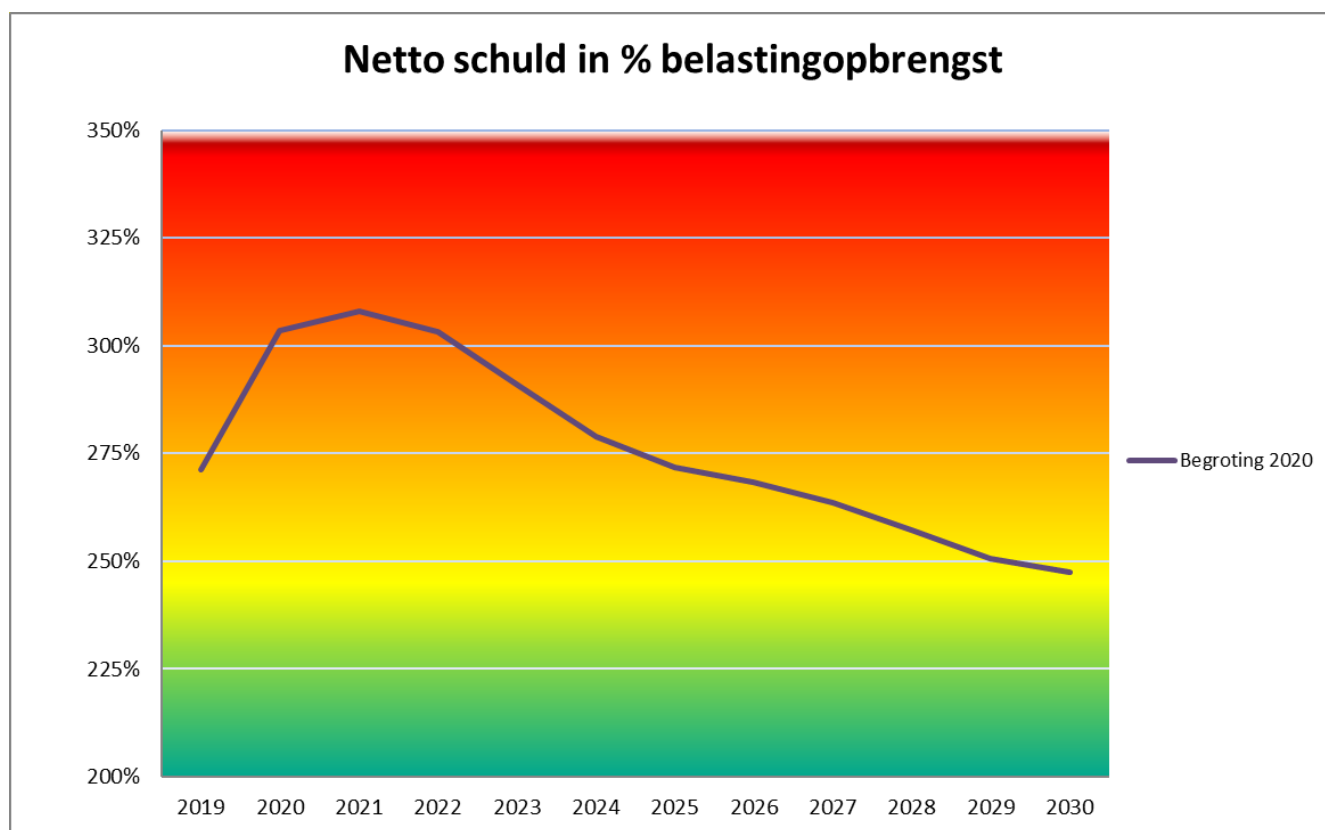
Als indicator heeft het Algemeen Bestuur de volgende bandbreedte vastgesteld:

- < 250% acceptabel
- 250 – 300% aandacht vereist
- > 300% bijsturen

Gehanteerde uitgangspunten schuldpositie

De meerjarenbegroting van waterschap Rivierenland heeft een horizon tot en met 2024. Om inzicht te krijgen in de ontwikkeling van de schuldpositie op langere termijn (2030) is voor de jaren 2025 tot en met 2030 uitgegaan van een indicatieve investeringsopgave gebaseerd op voortzetting van het huidige vastgestelde beleid.

Ontwikkeling schuldpositie waterschap Rivierenland

Op basis van de geactualiseerde investeringsplanning stijgt de schuldquote tot 308% in 2021 en neemt daarna af tot 247% in 2030.

In de afgelopen jaren is een aantal maatregelen genomen om de schuldpositie te verbeteren. De maatregel met de grootste impact betrof het verkorten van de afschrijvingstermijn van het projectgebonden aandeel HWBP van 35 naar 5 jaar en het eerdere besluit om de solidariteitsbijdrage af te

schrijven in 5 jaar. Verder zijn met ingang van 2016 de afschrijvingstermijnen voor bouwkundige werken (zuivering en kwantiteit beide 35 jaar) en voor elektromechanische installaties (zuivering en kwantiteit beide 15 jaar) geharmoniseerd.

EMU-referentiewaarde voor de begroting 2019

Op 23 mei 2018 hebben de Unie van Waterschappen, het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten met het kabinet afspraken gemaakt over de ruimte voor de decentrale overheden in het Nederlandse EMU-saldo in de periode 2019 tot en met 2022. Deze ruimte bedraagt 0,4% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) en is als volgt onderverdeeld: 0,27% gemeenten, 0,08% provincies en 0,05% waterschappen.

De ruimte voor de waterschappen van 0,05% BBP leidt met de meest recente raming van het BBP voor 2020 tot een maximaal EMU-tekort van € 416,4 miljoen in dat jaar.

Op basis van een vastgestelde verdeelsleutel van de 'geraamde netto-exploitatiekosten van het voorgaande jaar (2019)' wordt jaarlijks de EMU-referentiewaarde per waterschap bepaald. In 2019 is de EMU-referentiewaarde voor waterschap Rivierenland € 27,3 miljoen.

Voor de jaren 2021 en 2022 heeft de Unie van Waterschappen een inschatting gemaakt van de EMU-referentiewaarde per waterschap o.b.v. de ramingen van de groei van het BBP van het CPB en de huidige verdeelsleutel van de netto-kosten van waterschappen. Deze EMU-waarden zijn indicatief, omdat het BBP fluctueert en de verdeelsleutel (verhouding tussen netto-kosten van waterschappen) jaarlijks iets wijzigt. De definitieve EMU-referentiewaarde wordt jaarlijks voor het volgende jaar vastgesteld.

EMU-referentiewaarde per jaar vs EMU-saldo per jaar

Bedragen (x mln)	2020	2021	2022
EMU-referentiewaarde wsrl	-27,3	-27,7	-28,0
EMU-saldo wsrl o.b.v. meerjarenraming	-61,2	-39,2	-14,9

De EMU-referentiewaarde is geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat het waterschap in de gezamenlijke ruimte heeft. Het kabinet heeft aangegeven dat decentrale overheden hun investeringen kunnen blijven uitvoeren en er vooralsnog geen maatregelen of sancties worden opgelegd bij overschrijding van de referentiewaarde. Landelijk is op dit moment sprake van een begrotingsoverschot.

Het EMU-saldo (verschil tussen inkomsten en uitgaven) van waterschap Rivierenland bedraagt in 2020 € -61,2 miljoen. De overschrijding van de indicatieve referentiewaarde is een rechtstreeks gevolg van de grote netto investeringsopgave van het waterschap. Dit geldt ook voor het jaar 2021. Met ingang van 2022 ligt het EMU-saldo ruim binnen de referentiewaarde.

1.4 Uitgangspunten

De meerjarenbegroting 2020-2024 is gebaseerd op de begroting 2019, de voorjaarsnota 2019 en de jaarrekening 2018. Daarnaast is de meerjareninvesteringsraming geactualiseerd en zijn de structureel doorwerkende effecten uit de 2e bestuursrapportage 2019 verwerkt.

Bij de begrotingsopstelling zijn de vastgestelde financiële beleidskaders van waterschap Rivierenland op het gebied van waarderingsgrondslagen, financiering en reserves en voorzieningen toegepast.

Externe uitgangspunten

De financiële uitgangspunten voor de voorjaarsnota en begroting worden gebaseerd op de CPB-ramingen en de verwachtingen van de Nederlandse Grootbanken. Jaarlijks bij de opstelling van de voorjaarsnota en de begroting worden de uitgangspunten geactualiseerd.

Voor het jaar 2020 zijn de ramingen door het CPB vastgelegd in de Macro Economische Verkenningen. Onderstaand zijn de gehanteerde uitgangspunten van de voorjaarsnota afgezet tegen de nieuwe uitgangspunten.

	VJN 2019	(Meerjaren) begroting 2020-2024
Inflatie (CPB)	1,50% (2020) 1,50% (2021 – 2024)	1,50% (2020) 1,50% (2021 – 2024)
Loonontwikkeling (CPB)	2,30% (2020) 3,10% (2021) 1,50% (2022 e.v.)	3,10% (2020) 3,10% (2021) 1,50% (2022 e.v.)
Rente lang (CPB) Rente kort	1,20% 0,00%	0,60% 0,00%
Inzet egalisatiereserves	Ja	Ja
Groei belastbare eenheden	Ja	Ja

Loonkostenontwikkeling

De actuele CAO voor waterschappen loopt van 1 januari 2017 tot 1 januari 2020. Recent (16-9-2019) is een principe-akkoord CAO gesloten voor 2020. Dit nieuwe akkoord is verwerkt in de begrotingsramingen. De verwachte loonontwikkeling voor de jaren 2021 tot en met 2024 bedraagt gemiddeld 1,9%.

Lange rente

In de meerjarenbegroting is bij de berekening van de rentekosten voor nieuwe langlopende leningen een percentage gehanteerd van 0,6%.

Korte rente

De korte rente is gebaseerd op het rentepercentage dat de NWB in rekening brengt op de rekening courant en bedraagt 0,00%.

Interne uitgangspunten

Formatie

De formatie is gebaseerd op de stand van de formatie per 1 augustus 2019 in het personeelssysteem ADP. Na 1 augustus is een uitbreiding opgenomen voor een programmamanager voor informatiebeveiliging.

Totale formatie per 1-1-2020

De vaste formatie bedraagt	803,5 fte
De tijdelijke formatie bedraagt	13,8 fte
Totaal	<u>817,3 fte</u>

Onvoorzien

De post onvoorzien is een vast onderdeel van de begroting en bedraagt € 0,9 miljoen.

Dividend NWB

In verband met de kapitaalseisen onder Bazel III (minimale eis leverage ratio van 3%) heeft de NWB Bank begin 2011 besloten tot een maximale reservering van de jaarlijkse nettowinst. Op 27 juni 2019 is de vernieuwde Europese kapitaalverordening CRR II in werking getreden. Onderdeel hiervan is een aangepaste definitie van de leverage ratio voor promotional banks. Kortweg mag de bank de kredietverlening aan de publieke sector buiten beschouwing laten bij de berekening van de leverage ratio. De leverage ratio ligt daarmee ruimschoots boven de minimale eis van 3%. Op grond daarvan heeft er over het boekjaar 2018 voor het eerst weer een dividenduitkering plaatsgevonden van € 20 miljoen. (voor waterschap Rivierenland afgerond € 1,5 miljoen).

De NWB Bank heeft aangegeven te streven naar een bestendig dividendbeleid, met als drie belangrijkste uitgangspunten:

- de toekomstbestendigheid van de bank
- het streven naar een pay-out ratio tussen 40-60% van de nettowinst
- periodieke evaluatie van het dividendbeleid
- te streven naar de uitkering van een jaarlijks gelijk bedrag.

Op basis van bovenstaande zal de structurele dividenduitkering vermoedelijk hoger zijn dan de uitkering over 2018. Voorzichtigheidshalve is in de begroting 2020 een bedrag van € 1,5 miljoen opgenomen.

Meerjareninvesteringsniveau

De meerjareninvesteringsplanning 2019-2024 is bij de begrotingsopstelling geactualiseerd.

Voor 2020 bedragen de bruto projectenramingen € 186 miljoen. Van het totaal van de bruto investeringen wordt circa € 88 miljoen gedekt door subsidies en bijdragen van derden.

INVESTERING	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
Bruto	156	186	244	220	207	135	1.148
Subsidies/bijdragen	-82	-88	-155	-149	-148	-92	714
Netto	84	98	89	71	59	43	444

(€ x 1 mln)

Belastbare eenheden 2020-2024

De belastbare eenheden in deze begroting zijn gebaseerd op de aanslagoplegging 2019. Daarnaast is voor het jaar 2020 op basis van de verwachting van BSR rekening gehouden met een groei van 0,5% van het aantal ingezetenen, vervuilingseenheden zuiveringsheffing en groei van de waarde gebouwd in verband met areaaluitbreiding. In meerjarenperspectief 2021-2024 is vervolgens het aantal eenheden constant verondersteld.

Verwacht resultaat 2019

Op basis van de tweede bestuursrapportage 2019 van waterschap Rivierenland wordt voor 2019 een voordelig resultaat verwacht ad € 4,8 miljoen. Voor zover dit structurele effecten betreft, zijn deze verwerkt in de begroting 2020. Het resultaat is verwerkt in de stand van de egalisatiereserves per 1 januari 2020.

1.5 Meerjaren kosten- en heffingsopbrengstontwikkeling

Ten behoeve van de meerjarenbegroting 2020-2024 heeft een volledige actualisatie van de ramingen van zowel de exploitatiebegroting als de meerjareninvesteringsraming plaatsgevonden. Daarbij is naast de gebruikelijk autonome ontwikkeling tevens rekening gehouden met de structurele effecten uit de jaarrekening 2018 en de bestuursrapportages 2019.

Kostenontwikkeling 2019-2024

Kostenontwikkeling totaal (alle taken)

In onderstaande tabel zijn de totale bruto en netto kosten van de geactualiseerde meerjarenbegroting per jaar weergegeven. Voor het jaar 2019 zijn de kosten van de begroting 2019 opgenomen.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bruto kosten 2019-2024	214,2	222,8	224,5	228,3	231,1	233,2
Netto kosten 2019-2024	194,8	202,7	204,0	207,4	210,4	212,3
% stijging netto kosten 2020-2024 t.o.v. voorgaand jaar		4,1%	0,6%	1,7%	1,5%	0,9%

(bedragen x € 1 mln)

De netto kostenstijging van 2019 naar 2024 voor alle taken gezamenlijk bedraagt absoluut afgerond € 17,5 miljoen en is relatief gezien 8,9% (gemiddeld 1,8% per jaar).

De kostenontwikkeling is voornamelijk een gevolg van de autonome ontwikkeling (inflatie, rentekosten, loonontwikkeling), uitbreiding van de formatie, de toename van de kapitaallasten in verband met het investeringsprogramma.

Kosten- en heffingsopbrengstontwikkeling per taak

Zuivering

De kosten van de taak zuivering ontwikkelen zich als volgt.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Netto kosten	71,1	75,1	73,9	72,2	72,0	71,4
% stijging netto kosten t.o.v. voorgaand jaar		5,6%	-1,6%	-2,3%	-0,2%	-0,9%

(bedragen x € 1 mln)

De kosten voor de zuiveringstaak nemen in eerste instantie toe in 2020 en dalen vervolgens tot € 71,4 miljoen in 2024. Om de kosten aan het eind van de planperiode volledig te dekken door de heffingsopbrengst is een heffingsopbrengst stijging noodzakelijk van 3,1% in 2020 en 2021, en 1,0% in 2022. De heffingsopbrengstontwikkeling is uitgewerkt in paragraaf 6.8.

Watersysteem

De kosten van de taak watersysteem ontwikkelen zich als volgt.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Netto kosten	115,4	119,2	121,4	126,2	129,3	131,9
% stijging netto kosten t.o.v. voorgaand jaar		3,3%	1,8%	2,3%	2,5%	2,0%

(bedragen x € 1 mln)

De kostenstijging van 2019 naar 2024 voor de taak watersysteem bedraagt absoluut circa € 16,5 miljoen. Om de kosten aan het eind van de planperiode volledig te dekken door de heffingsopbrengst is een heffingsopbrengst stijging noodzakelijk van 5,0% in 2020 en 2021, van 4,0% in 2022 en van 2,5% in 2023 en 2024.

Wegen

De kosten van de wegentaak ontwikkelen zich als volgt.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Netto kosten	8,3	8,4	8,7	9,0	9,1	9,0
% stijging netto kosten t.o.v. voorgaand jaar		1,3%	3,5%	3,3%	1,0%	-1,0%

(bedragen x € 1 mln)

De kostenontwikkeling van 2019 naar 2024 voor de taak wegen bedraagt absoluut circa € 0,7 miljoen. Hierbij is een heffingsopbrengst stijging noodzakelijk van 3,1% per jaar.

1.6 Incidentele baten en lasten 2020

Deze paragraaf bevat, conform de voorschriften in het waterschapbesluit, een overzicht van de baten en lasten in 2020 die als eenmalig ten opzichte van voorgaande en komende begrotingsjaren moeten worden beschouwd. Alleen de posten groter dan € 0,1 miljoen zijn specifiek genoemd.

Baten:

(bedragen x € 1 mln)

- Grondzaken: hogere opbrengst grondverkoop € 0,2

Totaal incidentele baten € 0,2

Lasten:

(bedragen x € 1 mln)

- Beheer transport stelsel: om risico's van falen van het leidingsysteem te reduceren worden maatregelen getroffen voor de meest kritieke leidingen € 0,4
- Beheer zuiveringsinstallaties: Kosten optimalisatie studies RWZI's en visie op informatie voorziening voor proces automatisering € 0,2
- Informatiebeveiliging Wet BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid, basisnormenkader van informatiebeveiliging) € 0,1

Totaal incidentele lasten € 0,7

1.7 Kostentoerekening

Voor de toerekening van de kosten en opbrengsten wordt gebruik gemaakt van het beleid- en beheersproces bij waterschappen (BBP). Hieronder wordt de toegepaste systematiek toegelicht.

Registratie van kosten, opbrengsten en uren

De kosten en opbrengsten worden zoveel als mogelijk direct toegeschreven aan een beheerproduct. Kosten en opbrengsten waarvoor dat niet mogelijk is, worden op basis van de geraamde uren aan een beheerproduct toegerekend. Op deze manier worden de netto kosten per beheerproduct bepaald.

Doorbelasting ondersteunende beheerproducten en hulpproducten naar primaire beheerproducten

De beheerproducten zijn onderverdeeld in primaire beheerproducten (die betrekking hebben op de primaire processen van het waterschap) en ondersteunende beheerproducten en hulpproducten (die de primaire processen ondersteunen).

De netto kosten van de ondersteunende beheerproducten en de hulpproducten zijn toegerekend aan de primaire beheerproducten. Hiervoor zijn drie soorten verdeelsleutels gebruikt die landelijk zijn afgesproken:

1. Toerekening aan elk primair beheerproduct op basis van het aantal direct geraamde uren van de primaire beheerproducten;
2. Toerekening aan elk primair beheerproduct op basis van de totale directe kosten van de primaire beheerproducten;
3. Specifieke verdeelsleutels die het gebruik, dat van dit ondersteunende beheerproduct wordt gemaakt, weergeven.

Doorbelasten primaire beheerproducten naar wettelijke taken

De netto kosten per primair beheerproduct zijn verdeeld over de wettelijke taken op grond van de verdeling zoals opgenomen in bijlage 8. Bij de verdeling zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Een aantal beheerproducten wordt volledig toegerekend aan één van de taken.
- De overige beheerproducten zijn verdeeld op basis van ervaringscijfers.

Na deze doorbelasting zijn de netto kosten per wettelijk taak bekend. Vervolgens worden de kosten per taak op basis van de kostentoedelingsverordening toegerekend aan de belanghebbende categorieën en worden de tarieven bepaald.

1.8 Onttrekkingen aan voorzieningen en bestemmingsreserves

Voorzieningen

Op basis van de verslaggevingsvoorschriften worden uitgaven ten laste van een voorziening, voor zover deze wordt aangewend voor het doel waarvoor deze is gevormd, rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en derhalve niet in de exploitatie verantwoord.

De volgende mutaties (x € 1 mln) worden rechtstreeks ten laste van de voorzieningen gebracht:

<i>Voorziening pensioen voormalige bestuurders</i>	€	0,3
Uitgaven ter dekking van pensioenaanspraken van voormalige bestuursleden.		
<i>Voorziening baggeren</i>	€	6,7
Uitgaven ter dekking van de baggerkosten.		
<i>Voorziening onderhoud wegreconstructies</i>	€	2,9
Uitgaven ter dekking van de kosten voor wegreconstructies.		
<i>Voorziening onderhoud kunstwerken wegen</i>	€	0,4
Uitgaven ter dekking van de kosten voor groot onderhoud aan kunstwerken wegen.		
<i>Voorziening onderhoud primaire waterkeringen</i>	€	0,3
Uitgaven ter dekking van de kosten voor waterontspanners, aanpak wellen en Diefdijk kwaliteit onderhoud op orde.		
<i>Voorziening baggeren wegsloten</i>	€	0,2
Uitgaven ter dekking van de kosten voor het baggeren van de wegsloten.		
Totaal mutaties Voorzieningen	€	10,8

Bestemmingsreserves

Ten laste van bestemmingsreserves worden de volgende mutaties (x € 1 mln) verwacht: deze mutaties worden niet via de exploitatie verwerkt, maar dekking vindt plaats bij resultaatbestemming.

<i>Bestemmingsreserve decentrale huisvesting</i>	-/- €	0,3
Deze reserve wordt in 2019 aangevuld met de opbrengst uit de verkoop van panden die i.h.k.v. het project decentrale huisvesting worden verkocht (€ 0,8). De reserve wordt ingezet ter dekking van de afschrijving op investeringen van aan te passen en nieuwe decentrale locaties (€ 0,3). De Bestemmingsreserve Decentrale Huisvesting is gevormd uit de verkoopopbrengst van panden die in het kader van het project decentrale huisvesting zijn/worden verkocht. Deze middelen worden gebruikt ter gedeeltelijke dekking van investeringen van aangepaste en nieuwe decentrale locaties (AB-besluit 22-06-2007).		
<i>Bestemmingsreserve klimaatadaptatie</i>	-/- €	0,1
Bijdrage voor initiatieven van burgers en particulieren inzake kleinschalige klimaatinitiatieven.		
<i>Bestemmingsreserve aanpak oeverherstel A-watergangen</i>	-/- €	0,1
Bijdrage ten behoeve van de projectmatige aanpak van oevers langs A-watergangen en voor het herstel van grondkeringen (damwanden) langs het gestuwde niet bevaarbare deel van de Linge.		
Totaal mutaties Bestemmingsreserves	-/- €	0,5

1.9 Weerstandvermogen

Algemeen

De definitie van weerstandvermogen is de mate waarin de organisatie in staat is middelen vrij te maken (weerstandscapaciteit) om onverwachte financiële tegenvallers (risico's) op te vangen.

Het weerstandvermogen is onderdeel van het bredere risicomanagement. Het vormt als 'beheersmaatregel' het sluitstuk van risicomanagement en een laatste vangnet om de risicokosten op te vangen. Daarnaast geeft het een maat voor de financiële gezondheid van de organisatie. Inzicht in het weerstandvermogen van waterschap Rivierenland is dus belangrijk om de continuïteit van de organisatie te kunnen garanderen. Weerstandvermogen kan in formulevorm als volgt worden weergegeven:

$$(\text{Ratio}) \text{ Weerstandvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{(\text{Rest}) \text{ Risico's}}$$

Teneinde een goede inschatting te kunnen maken van het gewenste niveau van de algemene reserve wordt jaarlijks een risico-inventarisatie uitgevoerd met behulp van adviesbureau Marsh. Begin 2019 is de risico-inventarisatie opgesteld teneinde:

- inzicht te verkrijgen in de belangrijkste risico's nu en in de komende jaren;
- inzicht te verkrijgen in de omvang van deze risico's nu en in de komende jaren;
- inzicht te verkrijgen in de financiële middelen om deze risico's op te vangen nu en in de komende jaren.

Risico Top 5

Op basis van de risico-inventarisatie van februari 2019 leveren de volgende 5 risico's de grootste bijdrage aan de totale risico-omvang (met een betrouwbaarheidsinterval van 90%):

1. Vervuiling oppervlaktewater (niet als gevolg van lozing);
2. Watersysteem kan hoeveelheid water niet verwerken door onvoorziene omstandigheden;
3. Inlenersaansprakelijkheid;
4. Hoogwatersituatie.
5. Inbreuk op ICT-systemen door derden/ onbevoegden

De top 5 vertoont een redelijk constant beeld de afgelopen jaren. Ten opzichte van 2018 is het risico op schade aan primaire keringen afgenomen. Dit risico valt nu buiten de top 5. Het risico 'Inbreuk op ICT-systemen door derden/ onbevoegden' komt nieuw in de top 5. Dit stond vorig jaar op plaats 6.

Met behulp van deze risico-inventarisatie is de totale omvang van het risico m.b.v. een (statistisch) simulatiemodel in beeld gebracht. De totale risicoportefeuille ten opzichte van de inschatting van vorig jaar is vrijwel gelijk gebleven (€3,1 miljoen). Ook de doorkijk naar de jaren 2021-2024 vertoont een constant beeld, waarbij de inschatting van de risicoportefeuille jaarlijks € 3,1 miljoen blijft.

Conclusie

De conclusies van de risico-inventarisatie van februari 2019 zijn als volgt:

- Met een betrouwbaarheidsniveau van 90% is de te verwachten schadelast a.g.v. de geïdentificeerde risico's in de periode 2020 - 2024 jaarlijks € 3,1 miljoen. Dit betekent dat de schadelast gemiddeld 9 van de 10 jaar gelijk of minder is dan dit bedrag;
- Conform vastgesteld beleid dient de omvang van het weerstandvermogen (algemene reserve) minimaal voldoende (1 tot 1,4x de risico-omvang) en maximaal ruim voldoende (1,4 x tot 2 x de risico-omvang) te zijn. De risico-omvang is 3,1 miljoen. De beschikbare weerstandscapaciteit/ algemene reserve is € 6,2 miljoen. Het weerstandvermogen (weerstandscapaciteit / geïdentificeerde risico's) bedraagt daarmee 2,0. Dit betekent dat het totaal van de risico's twee keer is op te vangen door de hoogte van de algemene reserve. De omvang van de algemene reserve valt binnen de vastgestelde bandbreedte in de categorie 'ruim voldoende'.

1.10 Risicoparagraaf

De risicoparagraaf gaat in op de actuele risico's ten tijde van het opstellen van deze begroting 2020.

Hoofdkantoor WSRL

Vloeren

Medio 2017 is in Eindhoven een parkeergarage in aanbouw ingestort. Naar de oorzaak hiervan is onderzoek gedaan. Uit dit onderzoek blijkt dat de constructie minder sterk is geworden dan bij de bouw werd verondersteld door de wijze waarop de toegepaste breedplaatvloeren zijn voorzien van een betonnen bovenlaag. De betreffende vloerconstructie is in veel gebouwen in Nederland gebruikt, daarom heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een stappenplan opgesteld om de constructieve veiligheid van constructies waarin breedplaatvloeren zijn toegepast te beoordelen. De vloerconstructie van het hoofdkantoor van WSRL is uitgevoerd met een constructie die vergelijkbaar is met die van de parkeergarage in Eindhoven. Uit specifiek onderzoek dat uitgevoerd is naar het hoofdkantoor blijkt dat het gebouw veilig is en dat het gebruikt kan blijven op dezelfde wijze als tot nu toe. Uit het onderzoeksrapport blijkt wel dat het gebouw niet aan de geldende normen voldoet.

Vorenstaande is voor het ministerie aanleiding geweest te gaan onderzoeken of de geldende normen moeten worden aangepast en/of versterkende maatregelen moeten worden uitgevoerd. De resultaten zijn medio 2019 bekend geworden. WSRL heeft in het derde kwartaal van 2019 het hoofdkantoor getoetst aan de nieuwe normen. In het vierde kwartaal van 2019 wordt de toetsing afgerond en ontstaat er zicht op de te nemen maatregelen.

Dak vleugel 4^E

Tijdens het eerste onderzoek naar de sterkte van de breedplaatvloeren is geconstateerd dat het dak van vleugel 4^E ernstig is gedelamineerd. Dit is een traditionele dakconstructie, waaraan alle onderliggende verdiepingen zijn opgehangen. Ook hier is de veiligheid niet in het geding, maar het dak dient wel te worden gerepareerd. De uitvoering hiervan is voorzien in het eerste halfjaar van 2020.

Buitengevels

Sinds de ingebruikname van het gebouw worden gemiddeld eenmaal per jaar knallen gehoord en/of trillingen gevoeld in het gebouw. Het waterschap heeft TNO opdracht gegeven onderzoek te doen naar de herkomst van deze knallen en trillingen. Deze knallen en trillingen hebben geen relatie met de breedplaatvloeren en het gedelamineerde dak van vleugel 4^E. De oorzaak ligt in een constructiefout in de buitengevels. Ook hier is de veiligheid niet in het geding, maar dit behoeft wel reparatie.

Kosten en aansprakelijkheid

De kosten van het verstevigen van de breedplaatvloeren op de locaties in het gebouw die daarvoor in aanmerking komen, het repareren van het dak van vleugel 4^E en het repareren van de buitengevels worden globaal geraamd op € 1,0 miljoen. Deze raming is voor wat de vloeren betreft gebaseerd op de oorspronkelijke normen en uitgangspunten voor de versterkende maatregelen. In de tweede helft van 2019 zullen de uitkomsten van de toetsing van de nieuwe normen bekend worden, evenals de definitieve versterkingsmaatregelen. Naar verwachting zal de kostenraming naar boven moeten worden bijgesteld.

Met de aannemer van het hoofdkantoor heeft overleg plaatsgevonden over alle drie de gebreken. Hoewel de garantietermijn van het gebouw is verstreken, is de aannemer bereid op een nader te bepalen wijze mee te werken aan een oplossing. De versterkingsmaatregelen van de vloeren, de reparatie van het dak van vleugel 4^E en de reparatie van de buitengevels zullen zoveel mogelijk worden gecombineerd met andere reparatie- en/of onderhoudswerkzaamheden, waaronder de voorziene gefaseerde update van het kantoorconcept.

De problematiek rond PFAS

PFAS in de (water)bodem is een groot en actueel probleem. PFAS zijn giftige gefluoreerde koolwaterstoffen die niet afbreken en, in hoge concentraties, zeer schadelijke gevolgen kunnen hebben voor mens, dier en milieu. Stoffen die binnen deze stofgroep vallen zijn PFOS, PFOA en GenX. PFAS zijn toegepast in vele producten. Dankzij de specifieke werking (waterafstotend en thermisch zeer stabiel) is het door vele fabrikanten gebruikt. Denk bijvoorbeeld aan de teflonlaag in een pan, de stof die werd toegevoegd in blusmiddelen en waterafstotende spray voor kleding. Daarom vindt er op dit moment volop onderzoek plaats naar deze niet genormeerde ‘nieuwe’ stoffen” en is er een begin gemaakt met het opstellen van richtlijnen over hoe om te gaan met PFAS houdende grond en baggerspecie.

In het eerste halfjaar van 2019 zijn er veel waterbodemonderzoeken opnieuw uitgevoerd om het PFAS-gehalte te bepalen. Deze analyses waren niet voorzien. Dit betekent dat voor vijf baggerprojecten in het voorjaar 2019 extra bemonsteringen en chemische analyses zijn uitgevoerd. Deze gemaakte extra kosten worden in 2019 gefinancierd uit de voorziening Baggeren. De rijksoverheid heeft in juli een tijdelijk handelingskader uitgebracht. Uit dit handelingskader vloeit voort dat per 1 juli 2019 standaard geanalyseerd moet worden op PFAS. Dit brengt voor de komende jaren structureel extra kosten voor monsternamen en analyses met zich mee. Voor de lange termijn vanaf 2020 worden structurele meerkosten van ca. € 200.000 per jaar verwacht. Dit zal worden verwerkt in de voorjaarsnota 2020.

Vervallen van programma aanpak stikstof (PAS)

De Raad van State heeft het gebruik van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) als kader voor toestemmingsbesluiten voor activiteiten in en om Natura 2000 gebieden verboden. Indien onduidelijkheid blijft bestaan over de regelgeving heeft deze uitspraak mogelijk gevolgen voor de doorlooptijd en realisatie van plannen en projecten die kunnen leiden tot de uitstoot van stikstofoxiden of ammoniak. De uitspraak heeft geen gevolgen voor gerealiseerde, reeds vergunde of vergunningvrije projecten. Overige projecten waarbij sprake is van uitstoot, worden wel geraakt. Dit komt omdat als gevolg van de uitspraak de methodiek van “collectief passende beoordeling” is komen te vervallen. Op dit moment wordt door het Rijk gewerkt aan oplossingen om te komen tot een toetsingskader voor een “individuele passende beoordeling”. Het streven is dat de Minister daarvoor dit najaar met een nieuwe beleidslijn komt. Tot die tijd zal per project een specifieke ecologische beoordeling of een zogenaamde “ADC toets” moeten worden gemaakt. Voor de lopende projecten van ons waterschap leidt dit tot het risico van vertraging. Hiervoor worden door de projecten beheersmaatregelen getroffen. Ook zijn we in overleg met de provincies om de vertraging voor de projecten te beperken. Overigens heeft de Minister aangegeven dat beheer- en onderhoudsactiviteiten niet onder de werking vallen van de uitspraak van de Raad van State.

Koepelvrijstelling

Op dit moment loopt, naar aanleiding van enkele uitspraken van het Hof van Justitie van de Europese Unie, een discussie of de koepelvrijstelling in de BTW beperkter moet worden toegepast dan tot nu toe gebruikelijk was. Het gaat om de uitleg of de koepelvrijstelling in de BTW alleen geldt voor de in de BTW richtlijn met name genoemde activiteiten. Door deze uitspraken zou de koepelvrijstelling alleen nog maar voor specifiek benoemde prestaties van algemeen belang gelden, zoals medische zorg, ziekenhuisverpleging, maatschappelijk werk en sociale zekerheid, prestaties door bejaardentehuizen en het geven van onderwijs. Daardoor zou deze vrijstelling, zoals die in Nederland wordt toegepast, sterk worden ingeperkt. De zorg voor een goede en veilige waterhuishouding zou bijvoorbeeld niet meer als prestatie van algemeen belang gelden. Als gevolg daarvan zouden typische waterschapstaken en belastingheffing en -inning, die niet zelfstandig door het waterschap maar bijvoorbeeld met andere overheden in de vorm van een gemeenschappelijke regeling (GR) worden uitgevoerd, niet meer onder de koepelvrijstelling vallen, met als gevolg dat de bijdrage van het waterschap in de uitvoeringskosten van de GR met 21% wordt verhoogd.

Vanuit de Unie van Waterschappen is aangegeven dat deze nadelige financiële consequenties ongewenste gevolgen hebben voor de samenwerking tussen overheden.

De Staatssecretaris heeft op 7 juni 2018 aangegeven dat het huidige kabinet, samen met andere Europese lidstaten, zich hard gaat maken voor reparatie via Europese regelgeving. In dat verband is namens het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het Ministerie van Financiën (in overleg met de Unie van Waterschappen, het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten) in het najaar van 2018 een onderzoek uitgevoerd naar de impact van de mogelijk inperking van de koepelvrijstelling. In afwachting van reparatie via Europese regelgeving is de eerder aangekondigde inperking van de koepelvrijstelling per 1 januari 2019 opgeschort. Wel blijkt dat de Belastinginspecteurs hier verschillend mee omgaan. Specifiek voor het Waterschapshuis is deze koepelvrijstelling met ingang van 2019 komen te vervallen. Het Waterschapshuis gaat hier tegen in beroep. Ten aanzien van het voorgaande zijn momenteel geen nieuwe ontwikkelingen te melden. Wel is het toepassen van de koepelvrijstelling door een recente uitspraak van de Hoge Raad (op 12 juli 2019, zaaknummer 17/03824) verder onder druk komen te staan.

Vervallen vrijstelling afvalstoffenheffing

Het voornemen van het kabinet om de vrijstelling op de afvalstoffenheffing op het (mono) verbranden van zuiveringsslib te laten vervallen, heeft een grote invloed op het slibverwerkingstarief voor de waterschappen. Het financiële effect voor waterschap Rivierenland bedraagt indicatief € 0,8 miljoen per jaar. De Unie van Waterschappen heeft de afgelopen periode contact gehad met het Ministerie van Financiën en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Op basis van dit contact is duidelijk geworden dat de vrijstelling op termijn komt te vervallen. De voornaamste reden om de vrijstelling af te schaffen lijkt te liggen in het feit dat via deze route fosfaat niet teruggewonnen kan worden. Als datum waarop de vrijstelling komt te vervallen, is 1 januari 2021 genoemd. Op basis van informatie verkregen van enkele waterschappen blijft de Unie van Waterschappen in overleg met de betrokken ministeries met als doel om deze ministeries ervan te overtuigen dat de afschaffing van de vrijstelling pas per 1 januari 2023 gerealiseerd zou moeten worden. Gelet op het bovenstaande is afschaffing van de vrijstelling op korte termijn niet te verwachten, zodat daarmee in de begroting 2020 dan ook geen rekening hoeft te worden gehouden.

Andere energietarieven a.g.v. Klimaatakkoord

Het nationaal klimaatakkoord is goedgekeurd. De goedkeuring heeft voor de waterschappen financiële gevolgen. Het standpunt in het klimaatakkoord is dat de vervuiler betaalt en de consument wordt ontlast. Hierdoor zijn er maatregelen genomen en zijn de tarieven voor zowel de energiebelasting als voor de opslag duurzame energie (ODE) aangepast. Zo is de energiebelasting voor zowel de consument als de zakelijke klant met enkele procenten verlaagd. De ODE is daarentegen verhoogd. Dit houdt in dat voor elke verbruikte kWh een vergoeding duurzame energie betaald dient te worden. De totale impact op de begroting van waterschap Rivierenland wordt begin 2020 bekend als de rijksoverheid de energiebelasting vaststelt.

Gerechtelijke procedures en schadeclaims

Ten tijde van het opstellen van deze risicoparagraaf ten behoeve van de begroting 2020 loopt een aantal gerechtelijke procedures en zijn er schadeclaims in behandeling bij het waterschap, hetgeen ertoe kan leiden dat het waterschap daarvoor uiteindelijk aansprakelijk is en tot betaling van deze financiële claims over zal moeten gaan.

Op dit moment zijn er 18 claims van derden, waarbij het waterschap partij is, in behandeling bij het waterschap dan wel bij verschillende gerechtelijke instanties (Rechtbank, Raad van Arbitrage en Centrale Raad van Beroep). Op basis van deze claims c.q. procedures is een inschatting gemaakt van het financiële risico voor het waterschap. Dit risico wordt op dit moment in totaliteit geschat op circa € 100.000,-.

1.11 Financiering

Inleiding

Het treasurybeleid van waterschap Rivierenland is vastgelegd in de verordening op de beleids- en verantwoordingsfunctie. De verordening beoogt hiermee het financieringsbeleid transparant te maken waarbij de risico's zo goed mogelijk worden beheerst binnen de vastgestelde kaders.

Risicobeleid

De houding van waterschap Rivierenland ten aanzien van financieel risico is defensief en risicomijdend. Het risicobeleid is erop gericht om toekomstige risico's inzichtelijk te maken, te beheersen, te verminderen of te verschuiven. De uitvoering van de treasury taak mag in ieder geval niet leiden tot een vergroting van de risico's voor de organisatie. Hierbij geldt dat het niveau van renterisico's in de komende jaren de wettelijke normen, te weten de kasgeldlimiet en de renterisiconorm, zoals vastgelegd in de Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO), niet overschrijdt.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet bepaalt hoeveel er, gemiddeld over een periode van 3 maanden, maximaal met kort geld (looptijd korter dan 1 jaar) gefinancierd mag worden. De norm is vastgesteld op 23% van het bruto kostentotaal van de begroting en bedraagt op basis hiervan voor 2020 € 51,3 miljoen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm beoogt een zodanige opbouw van de leningenportefeuille dat het risico uit hoofde van renteaanpassing en herfinanciering van leningen beperkt blijft. De renterisiconorm bedraagt 30% van het begrotingstotaal van het waterschap bij aanvang van het betreffende jaar en bedraagt voor 2020 € 66,9 miljoen. De totale aflossingsverplichting van waterschap Rivierenland bedraagt in 2020 € 65,1 miljoen (reguliere aflossing € 9,1 miljoen en herziening kredietopslag basisrenteleningen die in 2020 vervallen € 56 miljoen). Daarmee blijft waterschap Rivierenland binnen de renterisiconorm.

Basisrentelening

In de leningenportefeuille van WSRL zijn enkele zogenaamde basisrenteleningen opgenomen. Bij deze leningen ligt de basisrente voor een langere periode vast (12 tot 30 jaar) en wordt een opslagpercentage (kredietopslag) afgesproken over een kortere periode. Het ministerie van Binnenlandse Zaken heeft bepaald dat bij de beoordeling van het renterisico, de basisrenteleningen in het jaar van krediet opslagherziening meegenomen worden alsof deze leningen op dat moment volledig worden afgelost.

Rentevisie

Korte rente

De 3-maands Euribor is in 2019 verder gedaald van, – 0,31% begin januari tot – 0,40% eind september. Op basis van de verwachting van de Nederlandse grootbanken zal het renteniveau (geldmarkt) over 12 maanden nog steeds lage niveaus laten zien.

Bij de NWB betaalt het waterschap voor een roodstand in rekening-courant momenteel 0,00%.

In de begroting 2020 is als uitgangspunt 0,00% voor de korte rente genomen.

Lange rente

De rente op de kapitaalmarkt is sterk gedaald en de koersen schommelen dagelijks. Op basis van de verwachting van de Nederlandse grootbanken medio september 2019 zal het renteniveau voor de 15 jaars fixe lening over 12 maanden zich rond de 0,60% bevinden. Voor leningen met kortere looptijden liggen de percentages lager, voor langere looptijden liggen de percentages hoger. In de meerjarenbegroting is als uitgangspunt een rentepercentage voor nieuw af te sluiten langlopende leningen gehanteerd van gemiddeld 0,60%.

Financieringsbehoefte

De financieringsbehoefte is geactualiseerd tot en met 2024. Dit is gebeurd aan de hand van nieuwe prognoses voor de investeringsuitgaven, het verloop van de huidige leningenportefeuille en het verloop van het eigen vermogen. Op basis van deze prognoses moet WSRL voor een totaalbedrag van € 189 miljoen aan nieuwe langlopende leningen afsluiten in de jaren 2020-2024. Hierbij is ervan uitgegaan dat WSRL gedurende de gehele periode maximaal gebruik maakt van de ruimte die de wet Fido (kasgeldlimiet) biedt om de financieringsbehoefte met kort geld af te dekken en dat er ca. € 10 miljoen gefinancierd kan worden uit het saldo tussen vlottende activa en vlottende schulden. Uitgangspunt bij het aantrekken van vreemd vermogen is een zo voordelig mogelijke financiering van de vaste activa, met inachtneming van de financieringsvoorschriften.

Herziening kredietopslag basisrenteleningen

In de leningenportefeuille zijn basisrenteleningen opgenomen voor een totale hoofdsom van € 56 miljoen waarvan de kredietopslag in 2020 zal worden herzien.

Herstructurering bestaande leningenportefeuille

De historisch lage renteniveaus kunnen mogelijkheden bieden de huidige leningenportefeuille tegen lagere rentepercentages te herfinancieren. In de regel zullen hierbij leningen met een nog relatief korte looptijd en hogere rentepercentages geherfinancierd worden door middel van nieuwe langlopende lening met een langere looptijd. De hogere rentelasten van de bestaande leningen worden verwerkt in een opslag op de nieuwe lening (rentemiddeling). In de komende maanden zal in overleg met de NWB onderzocht worden in hoeverre herstructurering tot de mogelijkheden behoort.

Renterisico/beleid

Voor de berekening van de financieringsbehoefte in de loop van het jaar is verondersteld dat de uitgaven en inkomsten gelijkelijk verdeeld over het jaar plaatsvinden.

De ervaring leert dat het plannen van een subsidieontvangst zeer lastig is. Bij het bepalen van de financieringsbehoefte is het uitgangspunt gehanteerd dat de subsidiebijdragen voor een project in hetzelfde jaar ontvangen worden als het jaar waarin de investeringsuitgaven plaatsvinden. Wanneer blijkt dat de subsidieontvangsten veel later binnenkomen dan nu verondersteld, stijgt de financieringsbehoefte en zal de financieringsbehoefte eerder afgedekt moeten worden. Dit brengt een (beperkt) renterisico met zich mee.

Bij de afdekking van de financieringsbehoefte kan, zoals hierboven vermeld, gebruik worden gemaakt van de mogelijkheid van korte financiering, binnen de kaders van de Wet FIDO en de verordening op de beleids- en verantwoordingsfunctie. Dit betekent dat er gedurende 2020 maximaal € 51,3 miljoen (gemiddeld over een periode van 3 maanden) met kort geld gefinancierd wordt. Aangezien het saldo op de rekening-courant dagelijks fluctueert in verband met pieken van betalingen/ontvangsten van bijvoorbeeld investeringen, aflossingen, subsidieontvangsten en belastingopbrengsten kan het saldo rekening-courant zich tijdelijk boven de hierboven aangegeven kasgeldlimiet begeven. Op grond daarvan wordt voorgesteld om de kredietlimiet in rekening-courant bij de Nederlandse WaterschapsBank voor 2020 aan te vragen voor € 55 miljoen. Gedurende het jaar zal, bij het optreden van deze pieken, telkens een inschatting worden gemaakt van de structurele aard van de piek en indien nodig zal een voorstel voor het aangaan van langlopende financiering gemaakt worden.

De afdekking van de structurele financieringsbehoefte vindt plaats door het aangaan van langlopende leningen. De looptijd van de leningen is mede afhankelijk van de afschrijvingstermijnen van de te financieren activa en de vervalkalender van de leningenportefeuille.

Voorgenomen transacties en mandaat

Ter dekking van de financieringsbehoefte op grond van artikel 9 van het Financieringsstatuut het College van Dijkgraaf en Heemraden te machtigen tot:

1. Het afdekken van de financieringsbehoefte 2020 in rekening-courant bij de NWB tot een bedrag van maximaal € 55 miljoen;
2. Het afdekken van de meerjarige financieringsbehoefte door middel van het aangaan van langlopende leningen voor de jaren 2020 tot en met 2024 tot een bedrag van maximaal € 189 miljoen;
3. Het gedurende het jaar 2020 herzien van de looptijd en hoogte van de kredietopslag van de basistenteleningen die in 2020 vervallen met een totale hoofdsom van € 56 miljoen.

1.12 Subsidieparagraaf

Algemeen

Het waterschap probeert, daar waar mogelijk en daar waar de lasten opwegen tegen de baten, gebruik te maken van de mogelijkheden tot het verkrijgen van externe subsidies. In de voorstellen voor investeringsprojecten aan het bestuur wordt daartoe een subsidieparagraaf opgenomen. Hierin wordt de gemaakte afweging duidelijk zichtbaar gemaakt. Hiervoor is een subsidieregister ingericht, ten behoeve van de bewaking en naleving van subsidievoorwaarden en de compleet maken van het subsidiedossier.

Dijkversterkingsprogramma

Het in de realisatiefase verkerende dijkversterkingsprogramma Hoogwaterbeschermingsprogramma-2 (HWBP-2) kent nog 1 project in de uitvoering, namelijk KIS. Dit project wordt in 2019 afgerond. Het project KIS gaat nu over in een 'Fase 2 project' waarbij de nog openstaande zaken uitgevoerd gaan worden en de kosten voor 100% verrekend zullen worden met de subsidiënt.

In 2014 is het nieuwe Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) gestart. Dit programma voorziet in het algemeen in 90% subsidiering van de versterkingskosten van de bij de veiligheidsbeoordeling afgekeurde dijken. Voor innovatieve projecten is 100% subsidiering mogelijk.

Het is een voortschrijdend programma dat jaarlijks wordt geactualiseerd. Door de nieuwe (en strengere) normering voor onze dijken zal de komende decennia (tot 2050) een groot deel van onze primaire waterkeringen moeten worden versterkt. Ieder HWBP-project kent 3 fasen: de Verkenning-fase, de Planuitwerkingsfase en de Realisatiefase, en optioneel een vierde namelijk de Voorverkenning-fase. Aan het begin van een projectfase wordt op basis van een plan van aanpak met kostenraming de hoogte van de subsidie vastgesteld en uitgekeerd; het risico van overschrijding van het budget ligt bij het waterschap.

Het Algemeen Bestuur heeft op 24 juni 2016 de geactualiseerde nota weerstandsvermogen, risicomangement, reserves en voorzieningen vastgesteld. In het kader van de HWBP-projecten is daarbij vastgesteld dat de beheersing van de uitvoeringskosten en het managen van de risico's van kostenoverschrijding onderdeel zijn van de reguliere bedrijfsvoering en niet wezenlijk anders dan andere investeringsprojecten. Om deze reden is geen sprake van een hoger risico op overschrijding.

In de geactualiseerde meerjareninvesteringsraming (2020-2024) is voor een bedrag van € 575 miljoen aan subsidies opgenomen. Het belangrijkste aandeel van deze subsidies heeft betrekking op waterkeringen in het kader van de planvoorbereiding en uitvoering van de primaire dijkversterkingen (€ 545 miljoen). De overige subsidiestromen hebben voornamelijk betrekking op watersystemen en vloeien onder meer voort uit de Waterovereenkomst Gelderland, de bestuursovereenkomst met de provincie Noord-Brabant en KRW-subsidies (POP3).

1.13 Verbonden partijen

Waterschap Rivierenland heeft bestuurlijke en financiële belangen in partijen, waaronder gemeenschappelijke regelingen en (andere) rechtspersonen. Deze verbonden partijen voeren beleid uit voor

het waterschap. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Van financieel belang is sprake wanneer het waterschap middelen ter beschikking heeft gesteld en die kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op het waterschap.

Het betreft de volgende verbonden partijen:

- Gemeenschappelijke regeling Belasting Samenwerking Rivierenland (BSR)
- Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis
- Gemeenschappelijke regeling Slibverwerking 2009
- Gemeenschappelijke regeling Park Lingezegen
- Gemeenschappelijke regeling Projectbureau Herstructurering Tuinbouw Bommelerwaard
- Gemeenschappelijke regeling Aquon 2011
- Waterschapsbank N.V (NWB)

Visie op verbonden partijen

Deelname aan verbonden partijen is een manier om waterschapsdoelen te bereiken.

Daarbij heeft het Algemeen Bestuur een kader stellende en controlerende taak (toezicht) met betrekking tot de doelstellingen. Kernvragen daarbij zijn dan bijvoorbeeld of de doelstellingen van de verbonden partij nog corresponderen met die van het waterschap en of die doelstellingen via de verbonden partijen wel of niet gerealiseerd worden. Daar waar de doelstellingen corresponderen en samenwerking voordeel oplevert zal de samenwerking worden gecontinueerd of gezocht. Dit voordeel kan direct zijn in minder kosten en/of betere kwaliteit maar ook indirect in de vorm van een netwerk of naamsbekendheid.

Beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling Slibverwerking 2009

De slibdrooginstallatie van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) nadert het einde van de technische levensduur. HHNK zoekt daarom naar een alternatief en zet in op een aardgas loze slibeindverwerking. Samen met HVC is hiervoor een voorstel ontwikkeld; bouwen nieuwe slibdrooginstallatie en het slib drogen met hoogwaardige restwarmte van de Afval Energiecentrale van HVC. Voorgesteld wordt dat de huidige B-aandeelhouders mede garant komen te staan voor de benodigde investering. Besluitvorming vindt aan het eind van 2019 plaats.

Eind 2018 heeft de GR Slibverwerking de strategische studie afgerond. In 2020 komt er een nieuw advies over de toekomst van de slibverwerking. Verwacht wordt dat de GR Slibverwerking dan ook een besluit neemt over verlenging van de huidige slibverbrandingsinstallatie in Dordrecht dan wel het vervangen van de installatie (al of niet met een andere technologie). Daarnaast ontwikkelt waterschap Rivierenland in 2019 en 2020 de interne strategie voor slibverwerking.

Gemeenschappelijke regeling Park Lingezegen

De aanleg van de waterstaatkundige infrastructuur in het beheergebied van de Gemeenschappelijke regeling Park Lingezegen zal in 2019 worden afgerond. Daarmee zijn de directe doelstellingen van waterschap Rivierenland gerealiseerd. Overwogen wordt deelname aan deze gemeenschappelijke regeling in 2020, na de volledige afronding van de werken en overdracht van grondeigendom, te beëindigen.

Gemeenschappelijke regeling AQUON

In 2016 heeft het AB van AQUON besloten, dat ze voornemens is om de laboratoria te centraliseren op één locatie, op voorwaarde dat (1) de vastgestelde strategie en governance zich in 2017 bewijzen en (2) de businesscase het één-locatie-besluit rechtvaardigt. Aan de eerste voorwaarde is voldaan. Op dit moment legt AQUON de laatste hand aan de businesscase, waarin vier huisvestingsscenario's worden vergeleken. Bestuurlijke besluitvorming wordt voorzien in december 2019.

Voor nadere toelichting op de afzonderlijke verbonden partijen, zie bijlage 13.

1.14 Bedrijfsvoering

Inleiding

Onder bedrijfsvoering wordt verstaan het geheel van interne organisatieonderdelen en processen die ondersteunend zijn aan de primaire processen van de waterschappen (artikel 4.21 Waterschapsbesluit). De directieraad is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de bedrijfsvoering van het waterschap en legt daarover verantwoording af aan het college van dijkgraaf en heemraden.

Doel

Waterschap Rivierenland streeft actief naar het continu verbeteren van het functioneren en daarmee de prestaties van de organisatie. De bedrijfsvoeringparagraaf heeft tot doel inzicht te geven in de initiatieven om de bedrijfsvoering naar een hoger plan te brengen. In deze bedrijfsvoeringsparagraaf staat de ambitie voor de ontwikkeling van de organisatie tot 2025.

Ambitie 2025

Waterschap Rivierenland wil zich als organisatie doorontwikkelen. De ambitie is:

- Waterschap Rivierenland is in 2025 extern georiënteerd, wendbaar en in control.
- Waterschap Rivierenland werkt in 2025 klantcentrisch, ketengericht en projectmatig.
- Waterschap Rivierenland heeft in 2025 voldoende professionele leidinggevenden en medewerkers, die duurzaam inzetbaar, mobiel en divers zijn.
- Waterschap Rivierenland beschikt in 2025 over een organisatie inrichting en een bedrijfscultuur die zijn afgestemd op de opgaven waarvoor zij staat.

Pijlers organisatieontwikkeling

De organisatieontwikkeling die wordt aangeduid met de term Horizon2025 stoelt op twee belangrijke pijlers:

Opdracht 1) De basis op orde houden

Bij de basis op orde houden gaat het om het nemen van maatregelen die leiden tot een efficiënte en effectieve ondersteuning van de primaire taken.

Opdracht 2) Bewegingen accommoderen

Het waterschap moet voortdurend inspelen op externe ontwikkelingen zoals klimaatverandering, nieuwe wetgeving (bv. Omgevingswet, Privacywet), een vergrijzende arbeidsmarkt, nieuwe ICT technologie en cybercrime. Dit vraagt een wendbare organisatie, die extern gericht is en flexibel en creatief opereert. Grote ontwikkelingen waar we de komende tijd op in willen spelen zijn:

- Omgevingswet
- Digitale transformatie
- Bestuurlijke vernieuwing

In het programma middelen worden deze ontwikkelingen verder toegelicht.

Organisatieontwikkeling Horizon 2025

Om horizon 2025 handen en voeten te geven zijn de volgende ontwikkel-facetten benoemd:

- **Structuur en processen:** als we in 2025 de omschreven organisatie willen zijn moeten onze organisatiestructuur en de inrichting van onze projecten, programma's en processen daarop afgestemd zijn.
- **HR:** als we in 2025 de omschreven organisatie willen zijn moeten onze medewerkers zich in die richting ontwikkeld hebben (taak-fit zijn en culture-fit zijn). Dat geldt ook voor nieuwe WSRL-ers.
- **Klant en Omgeving:** als we in 2025 de omschreven organisatie willen zijn moeten we exact weten wie onze omgeving en klanten zijn, wat onze (klant)relatie met hen is, wat zij van ons verwachten en daar onze relatie met hen op aanpassen.
- **Cultuur:** als we in 2025 de omschreven organisatie willen zijn moeten houding en gedrag van medewerkers, onze gewoonten, de sturing, waardering en regels en procedures daarmee in lijn zijn.

Structuur en processen: doelmatige en doeltreffende organisatie

Waterschap Rivierenland is een uitvoeringsorganisatie die stuurt op het leveren van goede prestaties tegen zo laag mogelijke kosten. Waterschap Rivierenland werkt procesgericht, projectmatig en programmatisch en streeft op deze sturingslijnen de komende jaren een hoger niveau na.

Voor het verbeteren van onze processturing is assetmanagement/ketengericht werken geïntroduceerd gericht op het risico gestuurd beheren van de waterinfrastructuur. Jaarlijks wordt een interne positiebepaling uitgevoerd als 'verbetermotor' voor de organisatie.

Gezien het omvangrijke investeringsvolume van het waterschap en het belang hiervan voor o.a. uitvoering van het Waterbeheerprogramma (WBP), het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) en het gebiedsprogramma A5H is beheersing van de projectrealisatie een continue speerpunt. De ambitie is om de investeringsprojecten structureel te realiseren binnen een bandbreedte van 90-110% van de begroting.

Human Resources: strategische personeelsplanning

Met alleen het optimaliseren van processen en structuren redden we het niet. De kwaliteit van mensen maakt het verschil tussen een goede en een geweldige organisatie. Ook onze medewerkers moeten 'veranderproof' zijn, wat zoveel betekent als dat veranderingen voor niemand een bedreiging vormen, maar gezien worden als kansen voor verdere ontwikkeling om steeds beter te worden. Zowel de werkgever als de werknemer heeft baat bij een personeelsbestand dat 'fit' is en blijft voor de toekomst. Het totale arbeidzame leven met plezier in passend werk of met andere woorden: blij(f) aan het werk. Talenten, kennis en vaardigheden worden optimaal benut en ingezet. Daarbij wordt gewerkt aan het duurzaam inzetbaar houden van onze medewerkers over de as van diversiteit, mobiliteit en gezondheid.

Bij het ontwikkelen van onze organisatie is het aantrekken van de juiste nieuwe medewerkers ook van groot belang. Onder de juiste mensen verstaan we niet alleen medewerkers die de taak goed kunnen uitvoeren (taak-fit zijn), maar ook mensen die beschikken over het juiste DNA (cultuur-fit). Ook voor Waterschap Rivierenland is de 'war on talent' steeds meer voelbaar. Diverse vacatures blijven langer vacant en wij moeten steeds meer ons best doen om nieuwe medewerkers te krijgen. Vanaf 2018 bouwen we daarom aan een sterk werkgeversmerk en professionaliseren we continue onze werving en selectie.

Klant en Omgeving: betere dienstverlening

Als we in 2025 een wendbare organisatie willen zijn en een organisatie die echt van buiten naar binnen denkt moeten we exact weten wie onze omgeving en klanten zijn, wat onze (klant)relatie met hen is, wat zij van ons verwachten en daar onze dienstverlening op aanpassen. Een organisatie die echt van buiten naar binnen denkt, gaat niet uit van interne processen en automatiseringssystemen, maar gaat uit van de beleving van de klant.

Los van onze eigen organisatie-ambitie zijn er verschillende ontwikkelingen die de urgentie van een betere dienstverlening van de overheid benadrukken. Een van die ontwikkelingen is de omgevingswet die op 1 januari 2021 in werking treedt.

Cultuur

De opdracht voor deelprogramma Cultuur is dat houding en gedrag van medewerkers, onze gewoonten, de sturing, waardering en regels en procedures in lijn worden gebracht met de 7 kenmerken die we voor onze organisatie in 2025 hebben geformuleerd:

1. De missie verbindt ons en is in lijn met strategie, sturing en cultuur
2. De verantwoordelijkheid ligt zo laag mogelijk
3. We organiseren ons naar het doel
4. We werken vanuit verantwoordelijkheid, vertrouwen en vrijheid
5. Diversiteit en inclusie zijn de basis
6. We verbeteren voortdurend en leren door te experimenteren
7. Onze blik is open en naar buiten gericht

Naast de vier ontwikkelfacetten onder deelprogramma's is informatievoorziening van groot belang voor het ontwikkelen van onze organisatie. Zoals gezegd is dit een belangrijke randvoorwaarde voor beide opdrachten waar we voor staan: De basis op orde houden en Bewegingen accommoderen.

Programma Waterdicht

Waterschap Rivierenland wil een weerbare organisatie zijn waar continuïteit van werkprocessen is geborgd en waar mensen veilig kunnen werken. Daartoe is een integraal programma opgezet. Die richt zich op informatiebeveiliging, privacy en fysieke beveiliging.

Digitale bedreigingen zoals hacken, datalekken en cybercrime nemen toe. In 2020 zal een extra inspanning worden geleverd om aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) te voldoen. De hiervoor benodigde middelen zijn opgenomen in de begroting 2020. Beveiliging van gebouwen en personen is eveneens een punt van aandacht. Dit betreft het voldoen aan wet- en regelgeving voor brandveiligheid en explosiegevaar op alle locaties van het waterschap.

Bij het uitvoeren van hun taken krijgen ambtenaren steeds vaker te maken met publieksagressie. Dat geldt ook voor medewerkers van het waterschap, met name bij werk met veel klantcontacten zoals beheer en onderhoud, muskusrattenbeheer, vergunningverlening en handhaving. Dit kan leiden tot gevaarlijke situaties, extra werkdruk en ziekteverzuim. Hiertoe is het project "passend contact" gestart.

Met het oog op goede werkomstandigheden wordt continu gewerkt aan het implementeren van Arbo wet- en regelgeving. In 2018 is een nulmeting uitgevoerd. Deze meting laat zien dat Waterschap Rivierenland voor een groot deel voldoet aan Arbowetgeving en Milieuwetgeving.

Beheersing en transparantie

Beheersing en transparantie zijn voorwaarden voor een goede taakuitvoering en verantwoording aan bestuur en toezichthouders. Onder 'in control' wordt verstaan dat de organisatiedoelen op een doelmatige, doeltreffende en rechtmatige wijze worden bereikt. Bij de jaarrekening wordt een In Control Verklaring gevoegd. Ambitie is een rapportcijfer 7 op alle relevante terreinen, waarbij harde en zachte beheersing in balans zijn.

Concerncontrol voert jaarlijks een audit jaarplan uit. Dit betreft onderzoeken naar de rechtmatigheid van de bedrijfsvoering ter ondersteuning van de accountantswerkzaamheden. Daarnaast wordt periodiek onderzoek gedaan naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het door het CDH gevoerde bestuur conform de betreffende verordening. Hierover wordt aan het Algemeen Bestuur gerapporteerd, zodat dit bestuursorgaan zich een oordeel kan vormen over de onderzochte aspecten.

De beleids- en verantwoordingscyclus (B&V cyclus: voorjaarsnota, begroting, bestuursrapportages en jaarrekening) is een van de belangrijkste hulpmiddelen bij het sturen en beheersen van de uitvoering van onze taken. In 2018 is een nieuw financieel systeem in gebruik genomen. In vervolg daarop is in

2018 gestart met het opzetten van een nieuwe tool om informatie eenvoudiger te ontsluiten, analyses uit te voeren en rapportages op te stellen. Dit past in de lijn van continu verbeteren van de B&V cyclus met als doel de doorlooptijd voor het opstellen van de B&V documenten te verkorten, de administratieve last te verminderen en de actualiteit van de informatie te vergroten.

1.15 Autorisatie investeringen

In deze begroting is in bijlage 11 het (meerjaren)investeringsprogramma opgenomen. Dit investeringsprogramma bestaat uit:

- Investeringsprojecten waarvoor reeds een krediet beschikbaar is gesteld: de geautoriseerde projecten;
- Investeringsprojecten waarvoor nog krediet gevoteerd dient te worden: de nog te autoriseren projecten.

In de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie waterschap Rivierenland is geregeld dat het AB de kredietverlening voor de investeringen waarvoor krediet zal worden aangevraagd in het begrotingsjaar kan mandateren aan het CDH.

Mandateringscriteria

De voormalige Rekenkamercommissie (RKC) heeft in 2010 onderzoek gedaan naar de sturing en kwaliteit van projecten. Op grond van de aanbevelingen vanuit dit onderzoek worden de volgende criteria voor mandatering van kredietverlening gehanteerd:

- a) er is sprake van een niet routinematige, grootschalige en in de tijd begrensde activiteit;
- b) het waterschap draagt alleen of grotendeels de verantwoordelijkheid voor het project;
- c) er zijn substantiële financiële gevolgen en/of aanmerkelijke uitvoeringsrisico's aan het project verbonden;
- d) er zijn belangrijke gevolgen voor de samenleving of voor het waterschap aan verbonden;
- e) er is sprake van toepassing van nieuwe technologieën of financieringsconstructies;
- f) er is sprake van een in organisatorisch opzicht complex besturing- en uitvoeringsproces.

Hoewel wordt gesproken van mandateringscriteria, is er feitelijk steeds sprake van overwegingen om *niet* tot mandatering over te gaan. Op de wijze zoals deze criteria zijn verwoord, is mandatering van projecten de regel en wordt alleen in bepaalde specifieke gevallen niet tot mandatering overgegaan. In die laatste gevallen is sprake van 'grote projecten'. Daarbij worden criteria a) en b) als randvoorwaarden gezien: aan deze criteria moet in elk geval worden voldaan om een project tot 'groot project' te bestempelen. Wil er sprake zijn van een groot project moet daarnaast steeds worden voldaan aan ten minste één van de criteria c) t/m f).

Kortom:

Wanneer wordt voldaan aan criteria a) én b) én aan één van de criteria c) t/m f), kan het Algemeen Bestuur overwegen een project *niet* te mandateren.

Wanneer wordt voldaan aan criteria a) én b), maar niet aan één van de criteria c) t/m f), kan het Algemeen Bestuur overwegen een project te mandateren.

Wanneer niet wordt voldaan aan criteria a) én b) - maar bijvoorbeeld slechts aan één van de criteria a) of b) -, kan het Algemeen Bestuur overwegen een project te mandateren.

Het gaat hier om criteria die door het Algemeen Bestuur worden gebruikt in zijn overweging: het is niet zo dat op grond van deze criteria 'automatisch' volgt dat een project 'groot' of 'regulier' is. Per project neemt het Algemeen Bestuur hierover een besluit door bij de begroting een bijlage met een overzicht van projecten vast te stellen, die al dan niet aan het college worden gemandateerd.

Bijlage

In bijlage 9 is een lijst opgenomen van alle investeringen waarvoor in 2020 krediet zal worden aangevraagd. Per investering is een inhoudelijke toelichting opgenomen. Tevens is per investering in de bijlage aangegeven of de kredietverlening door het AB plaatsvindt of dat de kredietverlening wordt gemandateerd aan het CDH. Bij de vaststelling van de begroting krijgt het CDH de bevoegdheid om voor deze investeringen krediet te verlenen binnen het totale investeringsvolume per programma.

De in bijlage 9 opgenomen bruto investeringen bevatten ook ramingen voor de jaren na 2020 in die gevallen waarvoor in 2020 een totaalkrediet wordt aangevraagd.

1.16 Grote projecten

Over de voortgang van de zogenaamde Grote Projecten wordt het Algemeen Bestuur gedurende het jaar specifiek nader geïnformeerd. De volgende projecten zijn in de begroting 2020 aangemerkt als 'Groot project'.

<u>Programma waterveiligheid</u>	Totaal bruto Investeringen project 2020-2024	Waarvan bruto investering 2020
Programma HWBP	602,9	73,8

<u>Programma watersysteem</u>	Totaal bruto Investeringen project 2020-2024	Waarvan bruto investering 2020
Gebiedsprogramma Alblasserwaard en Vijfheerenlanden (A5H) <i>(financieel onderdeel van zowel programma waterveiligheid als watersysteem, bestuurlijke rapportage in commissie watersysteem)</i>	56,4	6,3

<u>Programma waterketen</u>	Totaal bruto Investeringen project 2020-2024	Waarvan bruto investering 2020
Centrale rwzi land van Heusden en Altena (inclusief transportstelsel)	0,6	0,0
Centralisatie Noord	31,0	20,5
Optimalisatie slibgisting Tiel	2,9	2,6
Energiefabriek West	22,4	15,0

<u>Programma Middelen</u>	Totaal bruto Investeringen project 2020-2024	Waarvan bruto investering 2020
Elektrificatie en renovatie JU Smitgemaal, inclusief inrichting multifunctionele ruimte	6,0	2,1

(bedragen x € 1 mln)

2. KERNCIJFERS 2020

Omschrijving	Eenheid
Grootte beheersgebied in ha	191.600
Aantal inwoners	1.048.000
Aantal gemeenten	25
Aantal provincies	5
Aantal woonruimten	407.000
Aantal bedrijven (registraties KvK)	168.271
Lengte A-watgangen in km	4.517
Lengte B-watgangen in km	6.270
Lengte C-watgangen in km	9.600
Lengte vaarwegbeheer in km	74
Aantal poldergemalen	256
Aantal geautomatiseerde stuwen	335
Aantal niet-geautomatiseerde stuwen	1827
Lengte primaire waterkeringen in beheer in km	535
Lengte secundaire waterkeringen in beheer in km	443
Lengte zomerkades, voorlandkeringen e.d. in beheer in km	177
Lengte verharde wegen in beheer in km	622
Lengte onverharde wegen in beheer in km	98
Aantal rioolgemalen	228
Aantal rioolwaterzuiveringsinstallaties	39
Lengte persleiding in km	667
Te zuiveren afvalwater in miljoen m3	115
Te verwijderen stikstof in % (minimaal)	79
Te verwijderen fosfaat: in % (minimaal)	77
Te produceren zuiveringsslib in tonnen droge stof	19.800
Te verwerken hoeveelheid baggerspecie (in m ³)	
- Verspreidbaar	400.000
- Niet verspreidbaar vanwege ruimtelijke component	60.000
- Niet verspreidbaar vanwege milieuwetgeving	35.000

3. PROGRAMMA'S

3.1 Inleiding programma's

In dit hoofdstuk vindt u de programma's van waterschap Rivierenland. De programma's maken duidelijk welke doelstellingen we willen bereiken, hoe het waterschap de doelstelling gaat realiseren en wat dit gaat kosten.

Programma-indeling

De programma's van waterschap Rivierenland zijn als volgt ingedeeld:

- Waterveiligheid;
- Watersysteem;
- Waterketen;
- Wegen;
- Middelen.

Inhoud programma's

De inhoud van de programma's Waterveiligheid, Watersysteem en Waterketen sluit aan bij het Waterbeheerprogramma 2016-2021. De inhoud van het programma Wegen sluit aan bij het Beheerplan Wegen 2015-2020. In het programma Middelen wordt vooral aandacht geschonken aan aspecten van bedrijfsvoering met een externe werking (zoals klantgerichtheid). In verband met het gestelde in de Waterschapswet dat alle kosten van het waterschap zijn ondergebracht in de programma's, zijn de kosten van de bedrijfsvoering opgenomen in het programma Middelen.

Na de Waterschapsverkiezingen in maart 2019 heeft het nieuwe College van Dijkgraaf en Heemraden een nieuw bestuursakkoord gepresenteerd dat op 24 mei 2019 door het Algemeen Bestuur is vastgesteld. De inhoud van dit bestuursakkoord 2019-2023 "Door water verbonden" is, daar waar ambities al concreet genoeg konden worden doorvertaald naar maatregelen, verwerkt in de programma's. De doorvertaling van een aantal ambities is nog onderhanden. Deze zullen nader worden uitgewerkt in het nieuwe waterbeheerprogramma en de voorjaarsnota's van 2020 en 2021.

Innovatie is een taak overstijgend onderwerp, dat in alle inhoudelijke programma's aan bod komt. Innoveren is vernieuwen. Waterschap Rivierenland investeert hierin om in een omgeving die voortdurend verandert, de maatschappelijke en wettelijke opgaven doelmatig te kunnen vervullen. Het waterschap innoveert bij alle inhoudelijke programma's. De nadruk ligt op innovatie bij waterveiligheid. Hier zijn de belangen en investeringen groot.

In de begroting van waterschap Rivierenland zijn diverse posten opgenomen die vooral bedoeld zijn voor de financiering van het waterschap. Deze posten zijn opgenomen onder de post dekkings- en financieringsmiddelen. Het betreft de volgende posten:

- onvoorzien: dit is een raming ter dekking van onvoorziene lasten;
- rente over het eigen vermogen van de egalisatie- en algemene reserves;
- belastingopbrengsten;
- opbrengst kwijschelding en oninbaar;
- dividend en overige algemene opbrengsten;
- saldo ten gunste/laste van de egalisatiereserves.

3.2 Programma Waterveiligheid

Visie

Waterschap Rivierenland is met zo'n 510 kilometer aan rivierdijken hét 'dijkenwaterschap' van Nederland. Een veilig riviereengebied heeft de hoogste prioriteit. Dat vraagt om grote inspanningen in de periode tot en met 2021 en daarna.

Beoogd effect

Veiligheid tegen overstromingen.

Inhoud programma

Sterke dijken en kades zijn cruciaal voor het riviereengebied. Zonder dijken zou het gebied regelmatig onder water staan en het westelijk deel zelfs permanent. Een stelsel van dijkkringen beschermt ons beheergebied tegen overstromingen vanuit de grote rivieren. Dijkkringen zijn aaneengesloten rivierdijken die een gebied omringen en beschermen. Deze rivierdijken zijn de primaire keringen. Binnen de dijkkringen zijn er dijken en kades die beschermen tegen een overstroming vanuit de Linge, de boezemwateren of de kanalen. We noemen deze dijken en kades de regionale en de overige keringen. Een deel daarvan beperkt de gevolgen van een overstroming vanuit de grote rivieren.

Waterschap Rivierenland staat de komende jaren voor een forse opgave aan dijkversterkingen, zowel bij de primaire waterkeringen als bij de regionale waterkeringen. We investeren hierin flink. Thema 1 beschrijft de doelstellingen en prestaties voor de primaire keringen. Hierbij werken we aan de uitvoering van de dijkversterkingsprojecten van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Daarbij volgen we de programmering van het HWBP.

Bij de dijkversterkingsprojecten passen we innovatieve en slimme technieken en methoden toe om de dijken doelmatig te verbeteren en de overlast voor de omgeving zoveel mogelijk te beperken. We zorgen ook dat de dijken sterk blijven door deze te beheren en te onderhouden.

Het waterschap is in het westelijk deel van het gebied verantwoordelijk voor ongeveer 240 kilometer aan kades. Het gaat om regionale keringen die beschermen tegen overstromingen vanuit de boezemwateren. In de Alblasserwaard voldoet 40 procent van deze kades niet aan de veiligheidsnorm. We gaan de regionale keringen de komende decennia verbeteren. We combineren dat met maatregelen in het watersysteem. Deze maatregelen vallen onder het gebiedsprogramma voor de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden (Gebiedsprogramma A5H). Naast het op orde brengen van de boezemkades werken we ook aan de instandhouding en bescherming van de andere typen dijken en kades. De doelstellingen en prestaties voor de regionale keringen en overige keringen staan beschreven in thema 2.

Het derde thema beschrijft de doelstellingen en prestaties met betrekking tot de beperking van de gevolgen van overstromingen. Hiervoor werken we samen met betrokken overheden mee aan een waterrobuuste ruimtelijke inrichting en zorgen we voor een goede crisisbeheersing.

Thema: 1. Primaire waterkeringen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
1A. Alle primaire waterkeringen zijn in 2050 op orde volgens de nieuwe norm, zodat de kans op een overstroming beperkt is.	1.1 Uitvoeren programma HWBP2, in 2019 afgerond. 1.2 Uitvoeren programma HWBP, conform programmering. 1.3 Innovatief en slim dijkversterken. 1.4 Uitvoeren eerste beoordelingsronde overstromingskans primaire waterkeringen, in 2023 afgerond. 1.5 Beheren en onderhouden van primaire waterkeringen.

Thema 2: Regionale waterkeringen en overige waterkeringen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
2A. De boezemkades zijn naar verwachting in 2030 op orde, zodat de kans op een overstroming beperkt is.	2.1 Uitvoeren Gebiedsprogramma Alblasserwaard en Vijfheerenlanden. 2.2 Uitvoeren toetsing regionale waterkeringen, conform Waterverordening Waterschap Rivierland. 2.3 Beheren en onderhouden van regionale en overige waterkeringen.

Thema 3: Beperking gevolgen overstromingen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
3A. Samen met partners werken we aan een klimaatbestendiger rivierengebied middels gebiedsprocessen, een stimuleringsregeling en communicatie gericht op waterbewustzijn.	3.1 Uitvoeren koers Klimaatadaptatie 3.2 Participeren bij initiatieven van derden.
3B. De kans op een calamiteit of de gevolgen van een calamiteit zijn beperkt door een slagvaardig optreden van de calamiteitenorganisatie in nauwe samenwerking met veiligheidspartners.	3.3 Verder professionaliseren van de dijkbewakingsorganisatie.

Grote projecten programma Waterveiligheid

Grote projecten	Gereed
Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)	2050
Gebiedsprogramma Alblasserwaard en Vijfheerenlanden (A5H)	2030

Wat gaat het kosten?

EXPLOITATIE	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Verschil	V/N
Kosten	39,2	43,2	45,7	2,5	N
Opbrengsten	-13,6	-13,7	-14,2	0,5	V
Te dekken kosten	25,6	29,5	31,5	2,0	N
Inzet best. reserves	-0,1	-0,2	-0,1	0,1	N
Per saldo	25,5	29,3	31,4	2,1	N

(bedragen x € 1 mln)

Analyse op hoofdlijnen:

- Hogere kosten voor beoordeling primaire waterkeringen 0,4 N
- Hogere opbrengst subsidiabele interne uren HWBP 0,1 V
- Beheerplan waterkeringen: lagere advieskosten en bijdragen aan Deltaprogramma Rijn 0,1 V
- Hogere kapitaallasten: hogere afschrijvingskosten (1,3 N) en lagere rentekosten (0,3 V) door project realisatie 2018/2019 1,0 N
- Per saldo hogere afdelings-/personeelskosten a.g.v. loon- en formatieontwikkeling. 0,9 N

Meerjaren exploitatieraming	2020	2021	2022	2023	2024
Netto kosten	31,5	33,1	35,4	37,0	39,5
Inzet bestemmingsreserves	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0
Per saldo	31,4	33,0	35,4	37,0	39,5

(bedragen x € 1 mln)

INVESTERINGEN	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Bruto	76,5	77,7	90,5
Subsidies en bijdragen	-58,5	-58,4	-68,5
Netto	18,0	19,3	22,0

(bedragen x € 1 mln)

Meerjaren investeringsplanning	2020	2021	2022	2023	2024
Bruto	90,5	163,7	160,9	162,5	104,1
Subsidies/bijdragen	-68,5	-135,9	-132,4	-132,9	-81,7
Netto	22,0	27,8	28,5	29,6	22,4

(bedragen x € 1 mln)

3.3 Programma Watersysteem

Visie

Waterschap Rivierenland is verantwoordelijk voor voldoende en schoon water in het hele watersysteem. We zorgen zo voor een goede kwantiteit en kwaliteit van het water. Ook houden we zoveel mogelijk rekening met de belangen en opgaven van andere overheden.

Beoogd effect

Schoon en voldoende grond- en oppervlaktewater

Inhoud programma

Wij zorgen door aan- en afvoer van water voor een goed waterpeil en goede grondwatercondities. We bedienen ook zo goed mogelijk de belangen van de verschillende partijen in het gebied. Die kunnen soms verschillen. We maken onderscheid tussen normale en extreme situaties. Normaal houdt in dat het weerbeeld gebruikelijk is voor het seizoen. In die situatie werken wij aan voldoende water en schoon water. Extreem weer kan leiden tot wateroverlast of een tekort aan water. Wij treffen dan extra maatregelen. Het stedelijk gebied vraagt onze speciale aandacht. Water is belangrijk voor een gezond en prettig leefklimaat in de stad. We nemen maatregelen samen met gemeenten. Tot slot zijn er enkele specifieke functies waarmee we rekening houden en waarvoor we werkzaamheden verrichten. Voorbeelden hiervan zijn natte natuur, drinkwater, zwemwater en vaarwater.

Thema: 4. Voldoende water

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
4A. In het watersysteem is voldoende water van voldoende kwaliteit beschikbaar om de verschillende gebruiksfuncties zo goed mogelijk te faciliteren.	4.1 Actualiseren en uitvoeren peilbesluiten. 4.2 Uitvoeren meerjarenbaggerprogramma. 4.3 Uitvoeren meerjarenplan renovatie en automatisering van stuwen en gemalen. 4.4 Beheren en onderhouden van het watersysteem.
4B. Een duurzaam beheerd grondwatersysteem met behoud van de aanwezige strategische voorraad zoet grondwater.	4.5 Uitvoeren grondwaterbeleidsplan.
	4.6 Overige maatregelen

Thema: 5. Schoon water

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
5A. Uiterlijk in 2027 is het watersysteem ecologisch en chemisch gezond volgens geldende normen.	5.1 Uitvoeren maatregelen 2 ^e stroomgebiedbeheerplan (SGBP 2).

Thema: 6. Wateroverlast

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
6A. In 2050 is het watersysteem robuust en toekomstbestendig, zodat er voldoende veerkracht is om extremen in wateraanbod op te vangen en er zo min mogelijk schade voor gebruikers optreedt.	6.1 Vergroten van waterbergingscapaciteit. 6.2 Uitvoeren hydraulische maatregelen. 6.3 Uitvoeren wateroverlaststudies.

Thema: 7. Watertekort

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
7A. Het watersysteem is robuust en toekomstbestendig, zodat er voldoende veerkracht is om het als gevolg van klimaatwijziging toenemende watertekort in nader te bepalen mate op te vangen.	7.1 Uitvoeren programma Zoetwater Rivierengebied om vanuit dit programma met experimenten ervaring op te doen, en daarna structureel met watertekorten om te kunnen gaan. Als onderbouwing voor een volgend programma (2022-2028) dat gericht op de uitvoering van maatregelen zal zijn.

Thema: 8. Stedelijk water

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
8A. In het stedelijk watersysteem is voldoende water van voldoende kwaliteit beschikbaar om de verschillende gebruiksfuncties zo goed mogelijk te faciliteren.	8.1 Uitvoeren stedelijke waterplannen. 8.2 Overnemen beheer en onderhoud stedelijk water. 8.3 Uitvoeren toetsing stedelijke kernen. 8.4 Participeren in projecten klimaatbestendige stad. 8.5 Koers Klimaatadaptatie

Thema: 9. Specifieke functies

• Thema: 9.1 Natte Natuur

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
9A. Het waterschap zorgt waar mogelijk voor watercondities die bijdragen aan de doelen van de provincies.	9.1 Uitvoeren van de natte natuur-maatregelen uit waterovereenkomsten.

• Thema: 9.2 Drinkwater

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
9B. In het waterbeheer dragen we bij aan de veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening.	9.2 Maatregelen uitvoeren die afgesproken zijn in gebiedsdossiers grond- en oppervlaktewaterwinningen.

• Thema: 9.3 Zwemwater

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
9C. Jaarlijks voldoen alle aangewezen zwemwateren tenminste aan de kwaliteitsklasse 'aanvaardbaar' en is er, t.o.v. de situatie in 2014, geen sprake van achteruitgang.	9.3.1 Kennis ontwikkelen en adviseren. 9.3.2 Monitoren van de waterkwaliteit van zwemwateren.

• Thema: 9.4 Vaarwegen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
9D. Op de vaarwegen die door de provincie aangewezen zijn, kan scheepvaart onder de gestelde voorwaarden (bijvoorbeeld afmeting, diepgang en vaarsnelheid) plaatsvinden zonder dat er overlast of schade optreedt.	9.4.1. Opstellen en uitvoeren vaarwegbeleidsplan. 9.4.2. Uitvoeren onderhoudsplan vaarwegen. 9.4.3. Evalueren afspraken met provincies over uitvoeren vaarwegtaak in medebewind.

Thema: 10. Gebieden en actoren

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
10A. Waterschap Rivierenland streeft naar integrale oplossingen en een goede samenhang met doelen van andere partijen. We stellen prioriteiten op basis van de omvang en urgentie van opgaven.	10.1 Extra aandacht geven aan vier focusgebieden: Alblasserwaard, Kop van de Betuwe, Waaldijk Gorinchem-Nijmegen en de Linge. 10.2 Intensiveren van de samenwerking met een aantal actoren en stakeholders.

Grote projecten programma Watersysteem

Grote projecten	Gereed
Gebiedsprogramma Alblasserwaard en Vijfheerenlanden (A5H)	2030

Wat gaat het kosten?

EXPLOITATIE	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Vershil	V/N
Kosten	54,3	56,9	57,0	0,1	N
Opbrengsten	-2,0	-1,4	-1,0	0,4	N
Te dekken kosten	52,3	55,5	56,0	0,5	N
Inzet best. Reserves	0,0	-0,3	-0,4	0,1	V
Per saldo	52,3	55,2	55,6	0,4	N

(bedragen x € 1 mln)

Analyse op hoofdlijnen:

- Hogere laboratoriumkosten AQUON (doorwerking hogere realisatie 2018 agv calamiteiten) 0,2 N
- Baggeren: lagere dotatie aan voorziening baggeren ivm kostenreductie op het meerjarenbaggerprogramma 1,2 V
- Bediening kunstwerken: afname dieserverbruik o.a. door overgang naar elektromotoren bij het J.U. Smitgemaal en lager verbruik bij de mobiele pompinstallaties op basis van realisatie voorgaande jaren 0,1 V
- Hogere kapitaallasten: hogere afschrijvingskosten (0,6 N) en lagere rentekosten (0,2 V) door projectrealisatie 2018/2019 0,4 N
- Per saldo hogere afdelings-/personeelskosten a.g.v. loon- en formatieontwikkeling. 0,9 N

Meerjaren exploitatieraming	2020	2021	2022	2023	2024
Netto kosten	56,0	56,3	58,3	59,1	60,0
Inzet bestemmingsreserves	-0,4	-0,4	-0,5	0,0	0,0
Per saldo	55,6	55,9	57,8	59,1	60,0

(bedragen x € 1 mln)

INVESTERINGEN	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Bruto	24,2	31,0	32,2
Subsidies en bijdragen	-9,3	-10,3	-12,6
Netto	14,9	20,7	19,6

(bedragen x € 1 mln)

Meerjaren investeringsplanning	2020	2021	2022	2023	2024
Bruto	32,2	47,5	35,1	29,8	25,2
Subsidies/bijdragen	-12,6	-15,0	-12,6	-12,3	-7,0
Netto	19,6	32,5	22,5	17,5	18,2

(bedragen x € 1 mln)

3.4 Programma Waterketen

Visie

Het waterschap zorgt voor de inzameling en zuivering van afvalwater. Wij doen dat samen met onze partners. De grote uitdaging tot en met 2021 is om alle emissies die nu nog een knelpunt vormen, te reduceren tot een acceptabel niveau. We gaan maatregelen uitvoeren conform de Europese Kader-richtlijn Water (KRW) en de uitstoot van broeikasgassen reduceren. Onze kerntaak is en blijft het transport en het zuiveren van afvalwater en het (laten) verwerken van de restproducten. Wij doen dat zo duurzaam mogelijk. We gebruiken rioolwater als bron van grondstoffen, energie en schoon water. Ook hebben we doelmatig werken hoog in het vaandel staan. De samenleving verwacht terecht dat wij onze activiteiten uitvoeren tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten.

Beoogd effect

We streven naar een goed zuiveringsresultaat waarbij duurzaamheid en lage maatschappelijke kosten belangrijke randvoorwaarden zijn. Alle emissies van rioolwaterzuiveringen die een belemmering vormen voor de gewenste oppervlaktewaterkwaliteit worden voor 2021 gereduceerd tot een acceptabel niveau. De waterketen wordt duurzamer: Er wordt meer energie bespaard en we wekken zelf meer energie duurzaam op. De emissie van overige broeikasgassen teruggedrongen. De productie van restslib neemt af en grondstoffen als fosfaat worden deels teruggewonnen. Samenwerking in de waterketen leidt tot beheersing van kosten en kwetsbaarheid en tot verbetering van de kwaliteit van de taakuitvoering. De ambitie om in 2030 met het gehele waterschap (dus niet alleen waterketen) energieneutraal te zijn is ook onderdeel van het programma waterketen.

Inhoud programma

De inhoud van dit programma is gebaseerd op het huidige beleid zoals onder andere is vastgesteld in het ontwerp WBP 2016-2021, de visie duurzaam en doelmatig zuiveren, de strategie samenwerken in de waterketen en de strategienotitie energie voor WSRL (Energienutraal in 2030).

Thema: 11. Zuiveren

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
11A. De waterketen vormt geen belemmering voor de gezondheid van mensen en de kwaliteit van het oppervlaktewater (LT Zuiveren).	<ol style="list-style-type: none">1. Aanpassen van de capaciteit van gemalen en persleidingen waar dat nodig is om afspraken met de gemeente over de hoeveelheid te transporteren afvalwater te kunnen nakomen.2. Rwzi's zodanig ontwerpen, bouwen en beheeren dat effluentlozingen uit rwzi's voldoen aan de lozingseisen.3. Alle emissies die een structurele belemmering vormen voor de waterkwaliteit zijn in 2021 teruggebracht tot een acceptabel niveau.

11B. Streven naar een zo laag mogelijke milieu-belasting bij de bedrijfsvoering (LT Duurzaam).	1. Uitstoot van broeikasgassen reduceren door kennis te ontwikkelen en maatregelen te nemen.
11C. Reductie van gebruik van energie en grondstoffen (LT Duurzaam).	2. Energie-efficiency verbeteren m.b.v. MJA-3 methodiek.
11D. Energie, grondstoffen en water uit de keten worden zo goed mogelijk gewonnen t.b.v. hergebruik (LT Duurzaam). Als gehele waterschap energieneutraal in 2030.	3. Toepassen van Energiefabriek-concepten bij aanpassen rwzi's.
	4. Grondstoffen (bijv. fosfaat) terug te winnen door kennis te ontwikkelen en maatregelen te nemen.
	5. Bij rwzi-nieuwbouwprojecten van tevoren doelmatige duurzame mogelijkheden in kaart brengen.
	6. Duurzame energieproductie uit zon, wind en waterkracht.
11E. Doelmatige bedrijfsvoering : Afvalwater wordt tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten ingezameld, getransporteerd en gezuiverd	Een gecombineerde aanpak bij het uitbreiden of verbeteren van de installaties. Maatregelen gericht op een beter zuiveringsresultaat en/of gericht op duurzaamheid worden zoveel mogelijk gecombineerd met: <ul style="list-style-type: none"> • Verder optimaliseren van de operationele bedrijfsvoering • Centralisatie van rwzi's • Centralisatie en optimalisatie van installaties voor verwerking (vergisting) en ontwatering van zuiveringsslib. • Samenwerken met andere ketenpartijen (zie thema 12)

Thema: 12. Samenwerken in de waterketen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
12A. In 2020 beheren het waterschap en gemeenten de afvalwaterketen in het rivierengebied alsof er één beheerder is.	1 Structureel samenwerken in een structuur die bestaat uit vijf regionale netwerken. 2 Samenwerken op gebied van planvorming. 3 samenwerken op gebied van beheer en onderhoud.

Grote projecten programma Waterketen

Grote projecten	Gereed
Centrale rwzi land van Heusden en Altena (incl. transportstelsel)	2019
Centralisatie Noord	2021
Optimalisatie slibgisting Tiel	2019
Energiefabriek West	2021

Wat gaat het kosten?

EXPLOITATIE	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Verschil	V/N
Kosten	54,7	57,3	60,0	2,7	N
Opbrengsten	-1,2	-1,8	-2,2	0,4	V
Te dekken kosten	53,5	55,5	57,8	2,3	N
Inzet best. reserves	-0,1	0,0	-0,1	0,1	V
Per saldo	53,4	55,5	57,7	2,2	N

(bedragen x € 1 mln)

Analyse op hoofdlijnen:

- Beheer transport stelsel: om risico's van falen van het leidingsysteem te reduceren worden maatregelen getroffen voor de meest kritieke leidingen 0,4 N
- Beheer zuiveringsinstallaties: Kosten optimalisatie studies RWZI's en visie op informatie voorziening voor proces automatisering 0,2 N
- Vervallen incidentele baten 2019 ARN luiersproject 0,5 N
- Onderhoud zuiveringsinstallaties: extra kosten door prijsindex, uitbreiding areaal, voldoen aan wettelijke eisen (Asbest vrije daken) en uitvoeren inspecties 0,4 N
- Hogere laboratoriumkosten AQUON (doorwerking hogere realisatie 2018 a.g.v. calamiteiten) 0,2 N
- Elektra: lagere kosten door gunstiger inkoop, energie besparende maatregelen en opwekking 0,6 V
- Slibverwerking: per saldo lagere kosten enerzijds door besparingen energie fabriek Tiel (0,6 V) en anderzijds hogere transport kosten door indexatie en meer transport bewegingen door centrale verwerking van slib (0,2 N) 0,4 V
- Hogere kapitaallasten: hogere afschrijvingskosten (1,0 N) en hogere rentekosten (0,2 N) door projectrealisatie 2018/2019. 1,2 N
- Per saldo hogere afdelings-/personeelskosten a.g.v. loon- en formatieontwikkeling 0,4 N

Meerjaren exploitatieraming	2020	2021	2022	2023	2024
Netto kosten	57,8	56,3	54,4	54,3	53,7
Inzet bestemmingsreserves	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Per saldo	57,7	56,3	54,4	54,3	53,7

(bedragen x € 1 mln)

INVESTERINGEN	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Bruto	25,6	33,1	56,0
Subsidies en bijdragen	-0,4	-1,2	-2,7
Netto	25,2	31,9	53,3

(bedragen x € 1 mln)

Meerjaren investeringsplanning	2020	2021	2022	2023	2024
Bruto	56,0	27,1	19,3	9,3	1,2
Subsidies/bijdragen	-2,7	-1,6	-0,8	-	-
Netto	53,3	25,5	18,5	9,3	1,2

(bedragen x € 1 mln)

3.5 Programma Wegen

Visie

In het gebied van de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden is waterschap Rivierenland verantwoordelijk voor het onderhoud van wegen en fietspaden buiten de bebouwde kom. Verkeersveiligheid en het stimuleren van langzaam verkeer (fietsers en voetgangers) hebben daarbij onze nadrukkelijke aandacht.

Beoogd effect

Veilige wegen voor een goede bereikbaarheid.

Inhoud programma

De onderstaande thema's zijn in dit programma vertaald naar doelstellingen. De thema's zijn tevens opgenomen in het beheerplan Wegen 2015-2020.

De thema's zijn:

- het streven naar een goede bereikbaarheid/weginrichting/comfort;
- verbeteren verkeersveiligheid voor gemotoriseerd en langzaam verkeer;
- stimuleren langzaam verkeer (fietsers en voetgangers);
- het bereiken van samenhang tussen ruimte, economie en verkeer en vervoer;
- zorg voor natuur en landschap;
- meewerken aan duurzaamheid en innovatieve projecten;

De Unie van Waterschappen heeft op 12 april 2010 een Klimaatakkoord met het Rijk gesloten. Daarin zijn de klimaatambities van de waterschappen voor de komende jaren vastgelegd. Doel van het klimaatakkoord is enerzijds om een impuls te geven aan de klimaatactiviteiten van de waterschappen en om meer samenhang aan te brengen in de doelstellingen voor klimaat en duurzaamheid. In de wege gerelateerde projecten wordt het Klimaatactieprogramma vertaald door het toepassen van een van de volgende elementen; duurzaam inkoop en duurzaam GWW, ambitieweb, omgevingswijzer.

Thema: 13. Streven naar een goede berijdbaarheid/weginrichting/comfort

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?										
<p>13A. Het handhaven van het huidige kwaliteitsniveau zijnde een evenwichtig wegenareaal waarbij geen kapitaalsvernietiging optreedt.</p> <p>Evenwichtig wegenareaal op basis van kwaliteitsbeoordeling</p> <table> <tr> <td>Zeer goed</td><td>20%</td></tr> <tr> <td>Goed</td><td>46%</td></tr> <tr> <td>Matig</td><td>20 %</td></tr> <tr> <td>Slecht</td><td>14%</td></tr> <tr> <td>Zeer slecht</td><td>0%</td></tr> </table>	Zeer goed	20%	Goed	46%	Matig	20 %	Slecht	14%	Zeer slecht	0%	<p>13.1</p> <p>Het uitvoeren van het jaarlijks asfaltonderhoud.</p> <p>Het uitvoeren van wegreconstructies.</p> <p>De toestand van de kwaliteit van de wegen jaarlijks vastleggen.</p>
Zeer goed	20%										
Goed	46%										
Matig	20 %										
Slecht	14%										
Zeer slecht	0%										
<p>13B. Het handhaven van het huidige kwaliteitsniveau van de kunstwerken.</p>	<p>13.2</p> <p>Het uitvoeren van het jaarlijks onderhoud aan de kunstwerken</p> <p>Het uitvoeren van reconstructie van kunstwerken</p> <p>De toestand van de kwaliteit van de kunstwerken 5- jaarlijks vast leggen.</p>										

Thema: 14. Verbeteren verkeersveiligheid voor gemotoriseerd en langzaam verkeer

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
<p>14A. Het waterschap streeft naar een optimale verkeersveiligheid en een verkeersveilig gedrag. Er wordt gestreefd naar 0 verkeersslachtoffers in aansluiting op de regionale slogan 'maak een punt van 0 verkeersslachtoffers'.</p> <p>Aansluiten bij de landelijke doelstelling voor ongevallen.</p> <p>Voor de wegen in beheer van het waterschap betekent dit in 2020 dat we streven naar 0 slachtoffers en niet meer accepteren dan 1,7 doden en 20,7 ziekenhuisgewonden.</p>	<p>14.1</p> <p>Doorgaan met en versterken van de verkeersveiligheid alsmede vernieuwen van de infrastructuur daar waar het kan bij onderhoud en reconstructiewerkzaamheden. Dit met behulp van het beeldenboek en dwarsprofielen uit het verkeersveiligheidsplan.</p> <p>Uitvoeren kleine ingrepen op basis van klachten, ongevallen.</p>
<p>14B. Verbeteren veiligheid schoolroutes.</p>	<p>14.2 Onderzoek naar de fietsroutes van scholieren in het middelbaar voortgezet onderwijs is uitgevoerd. Op basis van het onderzoek maatregelen genereren om de veiligheid te verbeteren.</p>

14C. landschappelijke weginrichting die past bij de functie en leidt tot een verbetering van de verkeersveiligheid en belevingswaarde.	14.3 Evalueren maatregelen uit het Beeldenboek.
--	---

Thema: 15. Stimuleren langzaam verkeer (fietsers en voetgangers)

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
15A. Stimuleren van langzaam verkeer Langzaam verkeer heeft positieve effecten op de kwaliteit van de leefomgeving, de bereikbaarheid van voorzieningen en de gezondheid van mensen. Een deel van de maatregelen is opgenomen in het provinciaal fietspadenplan.	15.1 Uitvoering van het provinciaal fietspadenplan 2012-2016. 15.2 <i>Fietsplan</i> 'Samen Verder Fietsen' 2016 – 2025.

Thema: 16. Het bereiken van samenhang tussen ruimte, economie en verkeer en vervoer

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
16A. Gebruik van de wegen in overeenstemming met de categorisering Gebruik van de wegen in overeenstemming met de categorisering, passend binnen de regionale en subregionale routenetwerken. Met de regio wordt een verkeers- en vervoersplan opgesteld.	16.1 Toetsen van bestemmingsplannen Regelmatig evalueren van het 15 tons beleid. Faciliteren van de doorgaande landbouwroutes.
16B. Goede bereikbaarheid Een afdoende bereikbaarheid van alle bestemmingen binnen het beheergebied op basis van de aanwezige infrastructuur.	16.2 Werkzaamheden in de regio op elkaar afstemmen.
16C. Uitvoering geven aan het Regionaal Verkeer en Vervoersplan.	16.3 Concrete maatregelen, benoemd in het RVVP, uitvoeren.

Thema: 17. Zorg voor natuur en landschap

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
17A. Behoud en bevordering van Duurzaamheid, Milieu, Aanzien en Leefbaarheid (Landschap, Natuur en Cultuurhistorie).	17.1 Toepassen van zogenoemd functioneel groen voor de vergroting van de verkeersveiligheid. Het uitvoering geven aan het vastgestelde maai en afvoer beleid.
17B. Duurzaam groenonderhoud.	17.2 Uitvoering van het beleidsplan. De wegbeplanting moet duurzaam, veilig en streekeigen zijn.

Thema: 18. Meewerken aan duurzaamheid en innovatieve projecten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
18A. Besparing CO2 uitstoot door toepassing van lage temperatuur asfalt vanwege de grote CO2 reductie met deze mengsels is te bereiken Willen we de komende jaren ervaring opdoen met dit type asfalt (onderlagen).	18.1 Opgenomen als continu bedrijfsvoering proces om laag temperatuur asfalt toe te passen op onderlagen.
18B. Verwijderen van teerhoudend asfalt uit de keten.	18.2 Bij het uitvoeren van Duurzamere (stevigere) maatregelen wordt het teer vaak verwijderd uit de 'keten'. Streven naar het laaghangend fruit te plukken als het gaat om het verwijderen van teer uit de keten.
18C. Beter bereikbaar voor de burger	18.3 Onderzoek naar impact omgevingswet

Wat gaat het kosten?

EXPLOITATIE	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Vershil	V/N
Kosten	8,4	8,7	8,8	0,1	N
Opbrengsten	-2,6	-2,6	-2,6	0,0	-
Te dekken kosten	5,8	6,1	6,2	0,1	N
Inzet best. reserves	0,0	0,0	0,0	0,0	-
Per saldo	5,8	6,1	6,2	0,1	N

(bedragen x € 1 mln)

Analyse op hoofdlijnen:

- Per saldo hogere afdelings-/personeelskosten a.g.v. loon- en formatieontwikkeling 0,1 N

Meerjaren exploitatieraming	2020	2021	2022	2023	2024
Netto kosten	6,2	6,5	6,8	6,9	6,9
Inzet bestemmingsreserves	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Per saldo	6,2	6,5	6,8	6,9	6,9

(bedragen x € 1 mln)

INVESTERINGEN	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Bruto	2,6	1,6	4,1
Subsidies en bijdragen	-2,6	-1,6	-4,1
Netto	0,0	0,0	0,0

(bedragen x € 1 mln)

Meerjaren investeringsplanning	2020	2021	2022	2023	2024
Bruto	4,1	2,0	2,9	2,9	3,2
Subsidies/bijdragen	-4,1	-2,0	-2,9	-2,9	-3,2
Netto	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

(bedragen x € 1 mln)

3.6 Programma Middelen

Visie

Op 28 maart 2019 is het nieuwe Algemeen Bestuur van Waterschap Rivierenland geïnstalleerd. In het bestuursakkoord 'Door water verbonden' is op hoofdlijnen vastgelegd welke ambitie het waterschap heeft en welke koers het wil varen in de bestuursperiode 2019 tot en met 2023.

Het nieuwe bestuur kiest in het bestuursakkoord expliciet om te vernieuwen. Daarnaast wordt aandacht gevraagd voor de digitale transformatie die meer betekent dan 'digitalisering' en ervoor gaat zorgen dat onze manier van werken fundamenteel zal gaan veranderen. Dat betekent dat we ons daarop moeten voorbereiden. Een andere belangrijke ontwikkeling betreft de Omgevingswet die op 1 januari 2021 in werking treedt. Deze wet vraagt van ons om echt klantgedreven te gaan gedragen. Door regelgeving, vergunningverlening en handhaving komt het waterschap dichtbij voor burgers en andere belanghebbenden. Daar is een klantgerichte benadering in het bijzonder van belang. In dit verband is ook participatie een onderdeel van het bestuursakkoord.

Beoogd effect

Een professionele organisatie gericht op doelmatig, doeltreffend en rechtmatig uitvoeren van de kerntaken van het waterschap.

Inhoud programma

Het programma Middelen betreft vier thema's:

- Bestuurlijke vernieuwing
- Digitale transformatie
- Omgevingswet
- Participatie

Bestuurlijke vernieuwing

Binnen het waterschap wordt gewerkt vanuit een breed gedragen bestuursakkoord. Het werken in gemeenschappelijkheid wordt ervaren als meerwaarde. Het Algemeen Bestuur kiest voor een heldere kaderstellende en controlerende rol met oog voor de belangen van mens en dier, voor ondernemers en overige stakeholders.

Vanuit een open houding, waarbij luisteren naar en openstellen voor elkaars afwegingen de basis is. Daarbij is verbinden de leidende term. Werken aan een cultuur van verbinden, verbinden met elkaar, verbinden met de gebieden en verbinden met het Dagelijks Bestuur, die de breed gedragen wensen herkennen en vertalen naar beleid. Het Algemeen Bestuur durft in de modder te staan en is zichtbaar in de gebieden om te kunnen ontvangen, door te geven, maar ook in vertrouwen te agenderen bij het Dagelijks Bestuur. Hier past geen cliëntelisme, wel een nieuwsgierige en creatieve "handen uit de mouwen" houding.

Het Dagelijks Bestuur staat ten dienste van het Algemeen Bestuur, waarbij zij ruimte en vertrouwen krijgt om binnen de vastgestelde kaders slagvaardig te handelen en waar geen kaders zijn te agenderen. Dit geschiedt op basis van wederzijds vertrouwen, waarbij de inhoudelijke argumenten vertrekpunt zijn en niet het aantal zetels. Zij zoekt actief de verbinding met het Algemeen Bestuur om de kaderstellende en controlerende rol goed te faciliteren. Er is een "Overleg fractievoorzitters-dijkgraaf"

ingesteld dat besluiten neemt over zaken met betrekking tot het functioneren van het Algemeen Bestuur; de jaarkalender m.b.t. strategische onderwerpen, de voorbereiding van themabijeenkomsten, het bewaken van de actieve informatieplicht aan het Algemeen Bestuur, het kiezen van grote onderwerpen die zich lenen voor een werkatelier, de benoeming en het ontslag van commissieleden uit het Algemeen Bestuur, voordracht van burgerleden in de commissies en de evaluatie van de vernieuwing van het bestuur. Ook hebben de voorzitters van de commissies in samenspraak met de voorzitter van het Algemeen Bestuur een belangrijke rol in het voorbereiden van vergaderingen van commissies en Algemeen Bestuur door hun agenderende rol.

Het Dagelijks Bestuur voelt zich ambassadeur van het waterschap namens het gehele Algemeen Bestuur. Oog voor (deel)belangen, draagvlak, actief luisteren en communiceren is voor het Dagelijks Bestuur uitgangspunt. Zij treedt op als netwerkende verbinder, binnen en buiten het waterschap. Het Dagelijks Bestuur zal bij belangrijke thema's al in de beeldvormende fase de verbinding maken met het Algemeen Bestuur. Het zijn de eerste stappen en experimenten in het vernieuwen van het bestuur.

Integriteit is een regelmatig terugkerend onderwerp van gesprek, zodat bestuurders hun houding met elkaar kunnen blijven afstemmen.

Het Algemeen Bestuur wordt jaarlijks in zijn geheel betrokken bij een evaluatief overleg over omgangsvormen en rolneming van de leden van het Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur. Het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur voelen en nemen samen de verantwoordelijkheid om te werken aan een waterschap dat op de toekomst is voorbereid en kan worden doorgegeven aan generaties na ons.

Digitale transformatie

Als waterschap Rivierenland zijn we ons aan het voorbereiden op de uitdagingen die de digitalisering van de maatschappij met zich meebrengt. Zo raken bedrijfsprocessen steeds meer verweven met geautomatiseerde oplossingen, worden er steeds meer eisen gesteld aan digitalisering vanuit wet- en regelgeving (denk hierbij bijvoorbeeld aan de Omgevingswet of de zorgplicht), komen de ontwikkelingen op het gebied van IT steeds sneller op ons af en moeten we resoluut bestand zijn tegen alle kwetsbaarheden die de continuïteit van onze bedrijfsvoering in gevaar brengt. Ook zien we dat nieuwe technologieën het mogelijk maken om ons werk anders in te richten, waarbij de burger c.q. klant steeds meer centraal komt te staan in ons werk. Burgerparticipatie bij dijkverzwaringstrajecten zijn hierbij een voorbeeld evenals de gevolgen van de omgevingswet.

Bij dit alles komt data van onze organisatie steeds meer centraal te staan. Niet alleen de data die nodig is voor onze reguliere processen maar ook grote eigen en externe databronnen die we door middel van nieuwe technologieën zoals kunstmatige intelligentie, machine learning en data-analytics, kunnen gaan inzetten om veel meer proactief risico gestuurd te werken, zoals bijvoorbeeld het proactief onderhoud aan onze installaties, waardoor we veel efficiënter met onze mensen en middelen om kunnen gaan. Robottechnologie zal steeds meer zijn intrede gaan krijgen.

Al met al kan worden geconstateerd dat de ontwikkelingen in de Informatievoorziening/ Informatietechnologie steeds strategischer worden waardoor er steeds meer vanuit een integrale visie ontwikkeld zal gaan worden. Hierbij is het van groot belang dat de basis op orde moet zijn om uiteindelijk de digitale transformatie op een goede manier uit te voeren. De basis op orde heeft te maken met data, de technologie, de organisatie van de informatievoorziening (professionalisering, regie), maar ook met outsourcing, die een belangrijke randvoorwaarde gaat zijn om onze kwetsbaarheden te minimaliseren en onze flexibiliteit te vergroten.

Onderwerpen die vanuit een bestuurlijk perspectief van belang zijn in deze digitale transformatie zijn de digitale dienstverlening aan burgers en bedrijven, het vormgeven van de integrale regie en onze

kernprocessen raakt, de crisisbeheersing en het verhogen van doelmatigheid en transparantie. Verbinden, werken in ketens en gebiedsgericht zijn hierbij van groot belang. De digitale transformatie gaat ons hierbij op velerlei terreinen helpen om ons voor te bereiden op de toekomst.

Omgevingswet

Een belangrijke opgave voor Waterschap Rivierenland is de implementatie van de omgevingswet die op 1 januari 2021 in werking treedt. De Wet heeft onder andere als uitgangspunt dat decentrale overheden hun regels over de fysieke leefomgeving bijeenbrengen in één gebiedsdekkende regeling. Voor de waterschappen is het instrument hiervoor de waterschapsverordening. Voor Waterschap Rivierenland betekent het dat de Keur en de algemene regels moeten worden omgevormd tot de verordening (en toepasbare regels) en moet voldoen aan de digitale standaarden die nodig zijn voor het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Deze zullen voortaan continu worden bijgewerkt waardoor de implementatie ook grote gevolgen kent in de zogenaamde beheerfase.

Naast de technische omzetting gelden er ook andere uitgangspunten onder de Omgevingswet. Bijvoorbeeld dat de huidige praktijk rond aanvragen (te duiden als 'nee, tenzij') moet veranderen naar 'ja, mits'. Niet langer staat controleren en toetsen voorop, maar meer regisseren en faciliteren. Met dit uitgangspunt moeten maatschappelijke doelstellingen makkelijker gerealiseerd worden.

Participatie

Waterschap Rivierenland werkt vanzelfsprekend samen met inwoners, medeoverheden en andere stakeholders bij de uitvoering van haar taken. Daar waar inwoners, ondernemers of andere stakeholders zelf taken kunnen oppakken, wil Waterschap Rivierenland dat stimuleren en het zelforganiserend vermogen vooral aanboren. Bij de ontwikkeling van plannen van het waterschap werken we samen met partners om meekoppelkansen, binnen duidelijke (financiële) kaders met een heldere rolverdeling en vanuit een Watervisie voor de lange termijn, te verzilveren.

De afspraken in het bestuursakkoord en evaluatie van de huidige participatiepraktijk zullen worden vertaald naar een geactualiseerd participatiebeleid. Daarin worden nieuwe ontwikkelingen en uitdagingen meegenomen, zoals aansluiting bij de Omgevingswet, gebiedsgericht werken en omgevingsbewustzijn, een bijdrage aan maatschappelijke vraagstukken (klimaatadaptatie, biodiversiteit, circulaire economie e.a.), en verdere digitalisering.

Thema: 19. Bestuurlijke vernieuwing

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
19A. Modern waterschapsbestuur	19.1 Meer politiek debat 19.2 Verbinding algemeen en dagelijks bestuur

Thema: 20. Digitale transformatie

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
20A. Betrouwbare, wendbare, richtinggevende en veilige informatievoorziening	20.1 Basis op orde: Data 20.2 Basis op orde: Professionalisering, regie en outsourcing 20.3 Informatiebeveiliging op orde

20B. Een moderne datagestuurde organisatie die klantcentrisch denkt en handelt.	20.4 Door ontwikkelen dienstverlening aan burgers en bedrijven 20.5 Realisatie concept van Integrale Regie 20.6 Proactief ondersteunen van Crisisbeheersing 20.7 Verhogen doelmatigheid en transparantie
---	---

Thema: 21. Omgevingswet

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
21A. Waterschap Rivierenland werkt in 2025 naar de geest van de Omgevingswet. We zijn dan een klantgedreven organisatie die optimaal bijdraagt aan doelen voor de leefomgeving.	21.1 Een waterschapsverordening opstellen, in de geest van Omgevingswet 21.2 Aansluiten op het landelijk DSO met een gebruiksvriendelijk digitaal loket 21.3 Investeren in een klantgedreven dienstverlening

Thema: 22. Participatie

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
22A. In 2025 willen we als functionele overheid, werkend vanuit een cultuur van verbinden, een optimale netwerkpartner zijn die de realisatie van wateropgaven weet te verbinden aan bredere maatschappelijke opgaven en die ruimte biedt aan initiatieven van derden.	22.1 Actualisatie participatiebeleid 22.2 Aanbieden modulaire trainingen voor medewerkers 22.3 Ontwikkeling netwerkpartnerschappen ten behoeve van participatie 22.4 Pilots uitvoeren met gebiedsgerichte participatie (ruimte voor bewonersinitiatieven) 22.5 Themagerichte participatie opstarten

Grote projecten programma Middelen

Grote projecten	Gereed
Elektrificatie en renovatie JU Smitgemaal, inclusief inrichting multifunctionele ruimte	2022

Wat gaat het kosten?

EXPLOITATIE	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Vershil	V/N
Kosten	42,9	46,0	49,7	3,7	N
Opbrengsten	-5,7	-4,9	-4,3	0,6	N
Te dekken kosten	37,2	41,1	45,4	4,3	N
Inzet best. reserves	0,0	0,0	0,0	0,0	-
Per saldo	37,2	41,1	45,4	4,3	N

(bedragen x € 1 mln)

Analyse op hoofdlijnen:

- Toename bijdrage van WSRL in exploitatiekosten van GR BSR vanwege met name loonontwikkeling en stijgende automatiseringskosten 0,5 N
- Vervallen bijdrage van BSR voor SLA's Huisvesting en interne faciliteiten (0,5 N) en automatisering (0,2 N) a.g.v. vertrek BSR 0,7 N
- Informatiebeveiliging: kosten om te voldoen aan de Wet BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid, basisnormenkader van informatiebeveiliging). 0,2 N
- Datamanagement: beheer van BGT (Basisregistratie Grootchalige Topografie) 0,2 N
- Bestuur: bijdrage voor de waterschapsverkiezingen (wijziging financieringsvorm: jaarlijkse bijdrage ipv periodiek via investering) 0,2 N
- Grondzaken: hogere opbrengst grondverkoop 0,3 V
- Huisvesting: per saldo hogere kosten enerzijds door diverse onderhoud-, vervangings- en herinrichtingsmaatregelen kantoorgebouw Blomboogerd (0,2 N) en anderzijds door minder aankoop duurzame gebruiksgoederen a.g.v. vertrek BSR en in afwachting van start project kantoorconcept Blomboogerd (0,1 V) 0,1 N
- Bestuur: extra scholingskosten voor opleiden nieuw bestuur i.v.m. professionalisering en hogere bijdrage Unie van Waterschappen 0,1 N
- Externe communicatie: hogere kosten a.g.v. inrichting Newsroom, Risico-/issuemanagement en internationale verkenningen 0,1 N
- Lagere opbrengst overhead subsidiabele externe uren HWBP 0,1 N
- Inhuurkosten Post en Archief 0,1 N
- Exploitatieprojecten i.h.k.v. Informatisering en Digitalisering 1,4 N
- Lagere kapitaallasten i.v.m. lagere rentekosten (0,1 V) 0,1 V
- Per saldo hogere afdelings-/personeelskosten a.g.v. loon- en formatieontwikkeling. 0,9 N

Meerjaren exploitatieraming	2020	2021	2022	2023	2024
Netto kosten	45,4	45,9	46,5	46,7	45,9
Inzet bestemmingsreserves	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Per saldo	45,4	45,9	46,5	46,7	45,9

(bedragen x € 1 mln)

INVESTERINGEN	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Bruto	4,7	12,1	3,7
Subsidies en bijdragen	-0,2	0,0	0,0
Netto	4,5	12,1	3,7

(bedragen x € 1 mln)

Meerjareninvesteringsplanning	2020	2021	2022	2023	2024
Bruto	3,7	3,6	2,2	2,2	1,2
Subsidies/bijdragen	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Netto	3,7	3,5	2,1	2,1	1,1

(bedragen x € 1 mln)

3.7 Dekkings- en financieringsmiddelen

In de begroting van waterschap Rivierenland zijn een aantal posten opgenomen die vooral bedoeld zijn voor de financiering van het waterschap. Hieronder volgt een overzicht van de posten:

EXPLOITATIE	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Verschil	V/N
Onvoorzien	0,0	0,9	0,9	0,0	-
Waterschapslasten eigen objecten	1,0	1,1	0,7	0,4	V
Dividend	0,0	0,0	-1,5	1,5	V
Rente eigen financieringsmiddelen	-0,4	-0,3	-0,1	0,2	N
Kwijtschelding	5,9	5,1	5,5	0,4	N
Oninbaar	0,7	0,8	0,8	0,0	-
Bijdragen aan derden	0,1	0,1	0,1	0,0	-
Dotatie aan voorziening	0,3	0,0	0,0	0,0	-
Opbrengst verkopen	0,0	-0,5	0,0	0,5	N
Dotatie aan bestemmingsreserve	0,0	0,5	0,0	0,5	V
Per saldo	7,6	7,7	6,4	1,3	V

(bedragen x € 1 mln)

Analyse op hoofdlijnen:

- Verhoging post kwijtschelding op basis van ontwikkeling tarieven (0,1 N) en realisatie voorgaande jaren (0,3 N). 0,4 N
- Dividenduitkering Nederlandse Waterschapsbank (NWB) 1,5 V
- Lagere eigen aanslagoplegging a.g.v. uitspraak Hoge Raad over het Wegenarrest 0,4 V
- Lagere rente eigen financieringsmiddelen a.g.v. stand reserves en voorzieningen en ontwikkeling rekenrente 0,2 N
- Geen opbrengst verkopen 2020: alle verkopen van panden in het kader van project decentrale huisvesting zijn gerealiseerd. Dit is budgettair neutraal met de lagere dotatie aan de hiermee verband houdende bestemmingsreserve.

Meerjaren exploitatieraming	2020	2021	2022	2023	2024
Netto kosten	6,4	6,4	6,4	6,4	6,3
Inzet bestemmingsreserves	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Per saldo	6,4	6,4	6,4	6,4	6,3

(bedragen x € 1 mln)

3.8 Recapitulatie exploitatie en investeringen per programma

Programma's	Exploitatie 2020				Netto investeringen 2020		
	Netto kosten	Inzet best. reserves	Saldo		Bruto kosten	Subsidies/bijdragen	Saldo
Waterveiligheid	31,5	-0,1	31,4	Waterveiligheid	90,5	-68,5	22,0
Watersysteem	56,0	-0,4	55,6	Watersysteem	32,2	-12,6	19,6
Waterketen	57,8	-0,1	57,7	Waterketen	56,0	-2,7	53,3
Wegen	6,2	0,0	6,2	Wegen	4,1	-4,1	0,0
Middelen	45,4	0,0	45,4	Middelen	3,7	0,0	3,7
Dekkingsmiddelen	6,4	0,0	6,4				
Totaal	203,3	-0,6	202,7	Totaal	186,5	87,9	98,6

(bedragen x € 1 mln)

Meerjaren exploitatieraming (saldo)	2020	2021	2022	2023	2024
Waterveiligheid	31,4	33,0	35,4	37,0	39,5
Watersysteem	55,6	55,9	57,8	59,1	60,0
Waterketen	57,7	56,3	54,4	54,3	53,7
Wegen	6,2	6,5	6,8	6,9	6,9
Middelen	45,4	45,9	46,5	46,7	45,9
Dekkingsmiddelen	6,4	6,4	6,4	6,4	6,3
Totaal	202,7	204,0	207,3	210,4	212,3

(bedragen x € 1 mln)

Meerjaren investeringsraming (bruto)	2020	2021	2022	2023	2024
Waterveiligheid	90,5	163,7	160,9	162,5	104,1
Watersysteem	32,2	47,5	35,1	29,8	25,2
Waterketen	56,0	27,1	19,3	9,3	1,2
Wegen	4,1	2,0	2,9	2,9	3,2
Middelen	3,7	3,6	2,2	2,2	1,2
Totaal	186,4	243,8	220,4	206,7	134,8

(bedragen x € 1 mln)

Meerjaren investeringsraming (netto)	2020	2021	2022	2023	2024
Waterveiligheid	22,0	27,8	28,5	29,6	22,4
Watersysteem	19,6	32,5	22,5	17,5	18,2
Waterketen	53,3	25,5	18,5	9,3	1,2
Wegen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Middelen	3,7	3,5	2,1	2,1	1,1
Totaal	98,6	89,3	71,5	58,6	42,8

(bedragen x € 1 mln)

4. TOELICHTING NAAR KOSTENDRAGERS

In dit hoofdstuk worden de verschillen tussen de begroting 2019 en de begroting 2020 per taak nader toegelicht.

4.1 Taak Watersysteem

	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Vershil	V/N
Netto kosten	104,0	112,7	118,1	5,4	N
Onvoorzien	0,4	0,4	0,4	0,0	-
Kwijtschelding en oninbaar	2,3	2,5	2,7	0,2	N
Dividenden en overige algemene opbrengsten	-0,2	-0,2	-1,5	-1,3	V
(Te dekken uit) belastingopbrengsten	-101,1	-107,9	-115,5	-7,6	V
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-5,4	-7,5	-4,2	3,3	N
Saldo	0,0	0,0	0,0	0,0	

(bedragen x € 1 mln)

Gerealiseerde netto kosten

Het nadelig verschil op de netto kosten wordt met name veroorzaakt door:

- Hogere kosten voor beoordeling primaire waterkeringen 0,4 N
- Hogere laboratoriumkosten AQUON (doorwerking hogere realisatie 2018 agv calamiteiten) 0,2 N
- Lagere opbrengst overhead subsidiabele externe uren HWBP i.v.m. verlaging tarief voor overhead 0,1 N
- Bestuur: extra scholingskosten voor opleiden nieuw bestuur ivm professionalisering en hogere bijdrage Unie van Waterschappen nav begroting UvW 2020. 0,1 N
- Hogere opbrengst subsidiabele interne uren HWBP 0,1 V
- Beheerplan waterkering: lagere advieskosten en bijdragen aan Deltaprogramma Rijn 0,1 V
- Bediening kunstwerken: afname dieserverbruik o.a. door overgang naar elektromotoren bij het J.U. Smitgemaal en lager verbruik bij de mobiele pompinstallaties op basis van realisatie voorgaande jaren. 0,1 V
- Grondzaken: hogere opbrengst grondverkoop 0,2 V
- Lagere eigen aanslagoplegging a.g.v. uitspraak Hoge Raad over het Wegenarrest 1,2 V
- Baggeren: lagere dotatie aan voorziening baggeren ivm kostenreductie op het meerjarenbaggerprogramma 1,4 N
- Hogere kapitaallasten: hogere afschrijvingskosten (1,9 N) en lagere rentekosten (0,5 V) a.g.v. projectrealisatie 2018/2019 2,5 N
- Afdelingskosten/personeelskosten programma Waterveiligheid en Watersysteem. 2,2 N
- Overige effecten (saldo): verdeling ondersteuning middelen en dekkingsmiddelen over de wettelijke taken.

Kwijtschelding en oninbaar

Het verschil op kwijtschelding wordt in hoofdzaak veroorzaakt door:

- Toename kwijtschelding op basis van realisatie voorgaande jaren. 0,2 N

Dividend

Het verschil op dividend wordt in hoofdzaak veroorzaakt door:

- Dividenduitkering Nederlandse Waterschapsbank (NWB) (1,5V) en overige (0,2N) 1,3 V

Belastingopbrengsten

Het verschil op belastingopbrengsten wordt veroorzaakt door:

De voorgenomen heffingsopbrengststijging bij de taak watersysteemheffing. 7,6 V

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Het verschil op toevoegingen en onttrekkingen aan reserves wordt in hoofdzaak veroorzaakt door mutaties:

Egalisatiereserve watersysteemheffing 3,3 N

Meerjaren exploitatieraming	2020	2021	2022	2023	2024
Watersysteem	119,2	121,4	126,2	129,3	131,9

(bedragen x € 1 mln)

4.2 Taak Zuivering

	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Verschil	V/N
Netto kosten	64,4	67,7	71,4	3,7	N
Onvoorzien	0,0	0,4	0,4	0,0	-
Kwijtschelding en oninbaar	3,7	3,1	3,4	0,3	N
Dividenden en overige algemene opbrengsten	-0,2	-0,1	-0,1	0,0	-
Te dekken uit belastingopbrengsten	-68,7	-67,3	-69,4	-2,1	V
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-2,4	-3,8	-5,7	-1,9	V
Saldo	-3,2	0,0	0,0	0,0	

(bedragen x € 1 mln)

Gerealiseerde netto kosten

Het nadelig verschil op de netto kosten wordt met name veroorzaakt door:

- Vervallen incidentele baten 2019 ARN luiersproject 0,5 N
- Beheer transport stelsel: om risico's van falen van het leidingsysteem te reduceren worden maatregelen getroffen voor de meest kritieke leidingen. 0,4 N
- Onderhoud zuiveringsinstallaties: extra kosten door prijsindex, uitbreiding areaal, voldoen aan wettelijke eisen (Asbest vrije daken) en uitvoeren inspecties 0,4 N
- Beheer zuiveringsinstallaties: Kosten optimalisatie studies RWZI's en visie op informatie voorziening voor proces automatisering 0,2 N
- Hogere laboratoriumkosten AQUON (doorwerking hogere realisatie 2018 a.g.v. calamiteiten) 0,2 N
- Bestuur: extra scholingskosten voor opleiden nieuw bestuur i.v.m. professionalisering en hogere bijdrage Unie van Waterschappen 0,1 N
- Grondzaken; hogere opbrengst grondverkoop 0,1 V
- Slibverwerking; per saldo lagere kosten enerzijds door besparingen energie fabriek Tiel (0,6 V) en anderzijds hogere transport kosten door indexatie en meer transport bewegingen door centrale verwerking van slib (0,2 N) 0,4 V
- Elektra; lagere kosten door gunstiger inkoop, energie besparende maatregelen en opwekking 0,6 V
- Hogere kapitaallasten: hogere afschrijvingskosten (1,0 N) en hogere rentelasten (0,2 V) a.g.v. projectrealisatie 2018/2019 1,2 N
- Afdelingskosten/personeelskosten programma Waterketen en Watersysteem 0,4 N
- Overige effecten (saldo): verdeling programma Middelen en dekkingsmiddelen over de wettelijke taken. 1,1 N

Kwijtschelding en oninbaar

Het verschil op kwijtschelding wordt in hoofdzaak veroorzaakt door:

- Toename kwijtschelding op basis van ontwikkeling tarieven en realisatie voorgaande jaren. 0,3 N

Belastingopbrengsten

Het verschil op belastingopbrengsten wordt veroorzaakt door:

- De voorgenomen heffingsopbrengststijging bij de taak zuiveringsheffing. 2,1 V

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Het verschil op toevoegingen en onttrekkingen aan reserves wordt in hoofdzaak veroorzaakt door mutaties:

- Egalisatiereserve zuiveringsheffing. 1,9 V

Meerjaren exploitatieraming	2020	2021	2022	2023	2024
Zuivering	75,1	73,9	72,2	72,0	71,4

(bedragen x € 1 mln)

4.3 Taak Wegen

	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Vershil	V/N
Netto kosten	7,2	8,1	8,2	0,1	N
Onvoorzien	0,0	0,0	0,0	0,0	-
Kwijtschelding en oninbaar	0,2	0,2	0,2	0,0	-
Dividenden en overige algemene opbrengsten	0,0	0,0	0,0	0,0	-
Te dekken uit belastingopbrengsten	-7,2	-7,6	-8,0	-0,4	V
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-0,5	-0,7	-0,4	0,3	N
Saldo	-0,3	0,0	0,0	0,0	

(bedragen x € 1 mln)

Gerealiseerde netto kosten

Het nadelig verschil op de netto kosten wordt met name veroorzaakt door:

- Lagere eigen aanslagoplegging a.g.v. uitspraak Hoge Raad over het Wegenarrest 0,2 V
- Afdelingskosten/personeelskosten programma Wegen. 0,1 N
- Overige effecten (saldo): verdeling programma Middelen en dekkingsmiddelen over de wettelijke taken. 0,1 N

Belastingopbrengsten

Het verschil op belastingopbrengsten wordt veroorzaakt door:

- De voorgenomen heffingsopbrengststijging bij de taak wegen. 0,4 V

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Het verschil op toevoegingen en onttrekkingen aan reserves wordt in hoofdzaak veroorzaakt door mutaties:

- Egalisatiereserve wegen. 0,3 N

Meerjaren exploitatieraming	2020	2021	2022	2023	2024
Wegen	8,4	8,7	9,0	9,1	9,0

(bedragen x € 1 mln)

4.4 Totaal taken

Onderstaand zijn per taakgebied de netto kosten, mutaties in egaliseringsreserves en te dekken kosten door belastingheffing weergegeven.

	Watersysteemheffing		Zuiveringsheffing		Wegenheffing		Totaal	
	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019
Netto kosten	119,2	115,4	75,1	71,1	8,4	8,3	202,7	194,8
Mutatie in egaliseringsreserve	-3,7	-7,5	-5,7	-3,8	-0,4	-0,7	-9,8	-12,0
Te dekken door belastingheffing	115,2	107,9	69,4	67,3	8,0	7,6	192,6	182,8

5. KOSTEN- EN OPBRENGSTENSOORTEN

5.1 Algemeen

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de kosten- en opbrengstencategorieën, gerubriceerd in overeenstemming met de regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen. Ter vergelijking zijn tevens de cijfers van de begroting 2019 en de jaarrekening 2018 opgenomen. In onderstaand overzicht zijn de gegevens per kosten- en opbrengstsoortgroep weergegeven.

Omschrijving	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Kostensoortgroepen			
Rente en afschrijvingen	57,2	61,8	64,4
Personeelslasten	63,1	66,1	69,7
Goederen en diensten van derden	64,3	75,5	72,4
Bijdragen aan derden	7,2	0,4	7,1
Toevoegingen voorzieningen en onvoorzien	9,6	10,4	9,4
Totaal kosten	201,4	214,2	223,0
Opbrengstsoortgroepen			
Financiële baten	-0,7	-0,6	-1,7
Personeelsbaten	-5,3	-4,7	-5,0
Goederen en diensten aan derden	-11,9	-12,7	-13,0
Bijdragen van derden	-6,8	-6,9	-5,8
Waterschapsbelasting	0,0	5,9	6,3
Onttrekkingen aan voorzieningen	-1,6	-0,1	-0,1
Geactiveerde kosten	-0,1	-0,1	-0,4
Totaal opbrengsten	-26,4	-19,2	-19,7
Te dekken kosten	175,0	195,0	203,3
Inzet bestemmingsreserves	-0,1	-0,2	-0,6
Te dekken kosten na inzet bestemmingsreserves	174,9	194,8	202,7
Gedekt door heffing Waterschapsbelastingen	-170,5	-182,8	-192,9
(Voordelig) exploitatieresultaat	4,4	12,0	9,8
Begrote toevoeging/onttrekking egalisatie reserves	-8,7	-12,0	-9,8
Exploitatieresultaat te bestemmen	-4,3	0,0	0,0

(bedragen x € 1 mln)

5.2 Kosten- en opbrengstensoorten in meerjarenperspectief

Omschrijving	2021	2022	2023	2024
Kostensoortgroepen				
Rente en afschrijvingen	69,1	73,0	74,6	75,6
Personeelslasten	72,2	73,0	73,8	74,9
Goederen en diensten van derden	67,5	65,7	65,8	66,4
Bijdragen aan derden	7,1	7,1	7,2	6,3
Toevoeging voorzieningen en onvoorzien	8,8	9,7	9,9	10,1
Totaal kosten	224,7	228,5	231,3	233,3
Opbrengstensoortgroepen				
Financiële baten	-1,7	-1,7	-1,7	-1,6
Personeelsbaten	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0
Goederen en diensten aan derden	-13,1	-13,4	-13,6	-13,8
Bijdragen van derden	-6,2	-6,5	-6,7	-6,8
Waterschapsbelasting	6,3	6,3	6,3	6,3
Onttrekkingen aan voorzieningen	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Geactiveerde kosten	-0,4	-0,2	-0,1	0,0
Totaal opbrengsten	-20,2	-20,6	-20,9	-21,0
Te dekken kosten	204,5	207,9	210,4	212,3
Inzet bestemmingsreserves	-0,5	-0,5	0,0	0,0
Te dekken kosten na inzet bestemmingsreserves	204,0	207,4	210,4	212,3
Gedekt door heffing Waterschapsbelastingen	200,9	206,6	209,9	213,4
(Voordelig) exploitatieresultaat	3,1	0,8	0,5	-1,1
Begrote toevoeging/onttrekking egalisatie reserves	-3,1	-0,8	-0,5	1,1
Exploitatieresultaat te bestemmen	0,0	0,0	0,0	0,0

(bedragen x € 1 mln)

6. TARIEVEN WATERSCHAPSBELASTINGEN

6.1 Inleiding

Algemeen

De dekking van de exploitatie van waterschap Rivierenland vindt voornamelijk plaats door middel van het heffen van waterschapslasten.

Het belastingstelsel bestaat uit de volgende belastingsoorten:

De watersysteemheffing

Ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan de zorg voor het watersysteem inclusief veiligheid.

De wegenheffing

Ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan het beheer van wegen in het gebied van de Alblas-serwaard en de Vijfheerenlanden.

De zuiveringsheffing

Ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan het zuiveren van afvalwater.

De verontreinigingsheffing

Dit betreft uitsluitend de heffing op de directe lozingen op oppervlaktewater in beheer bij ons water-schap (inclusief de lozingen van grondwater op oppervlaktewater). Het tarief van de verontreinigings-heffing is een afgeleid tarief en bedraagt 100% van de zuiveringsheffing. De opbrengst van de veront-reinigingsheffing komt ten goede aan de watersysteemheffing.

Leges

Naast bovengenoemde heffingen bepaalt artikel 115 van de Waterschapswet dat het waterschap on-der andere rechten kan heffen ter zake van het behandelen van verzoeken tot het verlenen van ont-heffingen en vergunningen. Het waterschap heeft hiertoe een legesverordening opgesteld waarin de tarieven zodanig zijn vastgesteld dat de geraamde baten van de rechten niet uitgaan boven de ge-raamde lasten ter zake.

Het Algemeen Bestuur heeft bij de behandeling van de kerntakendiscussie in 2010 het standpunt in-genomen dat de kostendekkendheid van de leges trapsgewijs wordt verhoogd tot 75%. Jaarlijks wordt bij de begrotingsbehandeling het definitieve dekkingspercentage vastgesteld. Met ingang van het jaar 2015 is het dekkingspercentage bepaald op 75% van de kosten van vergunning- en ontheffingsverle-ning.

De tarieven met betrekking tot de heffing van leges zijn vastgelegd in de legesverordening van water-schap Rivierenland.

Kwijtscheldingsbeleid

De uitvoering van de kwijtschelding is ondergebracht bij de BSR. Op grond van artikel 144 Water-schapswet zijn de waterschappen bij het verlenen van kwijtschelding gebonden aan de Uitvoeringsre-geling Invorderingswet 1990. De daarin opgenomen kwijtscheldingsnorm bedraagt 90% van de bij-standsnorm. Dit betekent dat kwijtschelding wordt verleend als het netto-besteedbaar inkomen mi-nus de kwijtscheldingsnorm, nul of negatief is. Artikel 144 Waterschapswet geeft waterschappen ech-ter de mogelijkheid om in strakkere of in ruimere zin van de 90% kwijtscheldingsnorm af te wijken. Afwijkingen in ruimere zin zijn toegestaan tot maximaal 100% van de bijstandsnorm. Het kwijtschel-dingsbeleid is vastgesteld op 100% van de bijstandsnorm. Het kwijtscheldingsbeleid is van toepassing op de watersysteemheffing en wegenheffing voor wat betreft de ingezetenen en op de zuiveringshef-fing.

Het kwijtscheldingsbeleid is met ingang van 2012 verruimd. Bij het verlenen van kwijtschelding wordt gebruik gemaakt van maximale vermogensvrijstelling (conform Wet werk en bijstand). Tevens worden kleine ondernemers in de gelegenheid gesteld voor kwijtschelding in aanmerking te komen.

Methodiek tariefbepaling

De methodiek van tariefbepaling is het principe dat de netto kosten per taak jaarlijks omgeslagen worden over de belangencategorieën.

Als uitgangspunt voor het meerjarentarievenbeleid geldt dat:

- de opbrengst aan het eind van de planperiode gelijk is aan het netto kostenniveau;
- er sprake is van een gelijkmatige tariefontwikkeling;
- het niveau van de egalisatiereserve aan het eind van de planperiode in principe nihil is.

In dit hoofdstuk wordt per taak de ontwikkeling van de kosten vertaald in de ontwikkeling van de heffingsopbrengst en de daaruit af te leiden tarieven per categorie belastingplichtigen.

6.2 De watersysteemheffing

Algemeen

De omslag Watersysteemheffing is bedoeld ter dekking van de kosten voor het watersysteem inclusief veiligheid. Binnen de omslagheffing wordt een onderscheid gemaakt in vier belastingcategorieën te weten:

- Ingezetenen;
- Gebouwd (zakelijk gerechtigden van gebouwde eigendommen);
- Ongebouwd (zakelijk gerechtigden van ongebouwde eigendommen);
- Natuur (zakelijk gerechtigden van natuurterreinen).

De per categorie verschuldigde waterschapslasten worden berekend door de aan de categorieën toegerekende netto-kosten te delen door het aantal belastbare eenheden.

Kostentoerekening watersysteemheffing

De kostentoerekening naar de belastingcategorieën vindt plaats aan de hand van de toerekeningpercentages zoals die zijn vastgelegd in de kostentoedelingsverordening. Het aandeel van de categorie ingezetenen is hierbij bepaald op basis van de inwonerdichtheid in het gebied. Het restant is verdeeld op basis van de waardeverhouding tussen gebouwd, ongebouwd en natuur.

Categorie	Toerekeningspercentage
Ingezetenen	38,500%
Gebouwd	49,290%
Ongebouwd	12,079%
Natuur	0,131%

Tariefdifferentiatie

De gewijzigde Waterschapwet biedt een beperkte mogelijkheid om tarieven te differentiëren. Waterschap Rivierenland heeft besloten om de volgende tariefdifferentiatie toe te passen:

Buitendijks gelegen onroerende zaken

Voor buitendijks gelegen ongebouwde onroerende zaken die geen natuurterreinen zijn, voor buitendijks gelegen natuurterreinen en voor buitendijks gelegen gebouwde onroerende zaken wordt een gedifferentieerd tarief gehanteerd dat 50% lager is dan het tarief dat blijkt uit de Verordening op de watersysteemheffing voor elk van deze categorieën geldt.

Verharde openbare wegen

Voor verharde openbare wegen wordt een gedifferentieerd tarief gehanteerd dat 400% hoger is dan het tarief dat blijkt uit de Verordening op de watersysteemheffing voor ongebouwde onroerende zaken, niet zijnde natuurterreinen, geldt.

Rechtstreeks toerekenen kosten kwijtschelding

Uit de begroting van het waterschap vloeit voort hoe hoog de kosten van het watersysteembeheer precies zijn. In beginsel worden alle hiergenoemde kosten tezamen genomen en vervolgens aan de diverse categorieën toegedeeld, zodat eenieder een deel van de totale kosten draagt. De wet biedt de mogelijkheid om de kosten voor kwijtschelding rechtstreeks aan de betrokken categorieën toe te rekenen. In dat geval worden deze kosten afgezonderd van de totale kosten van het watersysteembeheer en rechtstreeks bij die categorie ondergebracht die deze kosten veroorzaakt.

De kosten van kwijtschelding worden veroorzaakt door de categorie ingezetenen. Het Algemeen Bestuur heeft bij besluit van 21 juni 2019 besloten de kosten van kwijtschelding rechtstreeks toe te rekenen aan de categorie ingezetenen.

Belastbare eenheden watersysteemheffing

Belastbare eenheden 2020 watersysteemheffing		Totaal
Ingezetenen (aantal)		415.000
Gebouwd totaal (WOZ-waarde)		€ 125.015.000.000
• Gebouwd binnendijs	€ 123.203.200.000	
• Gebouwd buitendijs	€ 1.811.800.000	
Ongebouwd Totaal (hectare)		132.957
• Ongebouwd binnendijs ex wegen	116.067	
• Ongebouwd binnendijs wegen	7.306	
• Ongebouwd buitendijs ex wegen	9.324	
• Ongebouwd buitendijs wegen	260	
Natuur totaal (hectare)		26.541
• Natuur binnendijs	12.139	
• Natuur buitendijs	14.402	

Ingezetenen

De eenheden voor ingezetenen zijn gebaseerd op de door BSR bij de begroting 2020 afgegeven prognose. Voor 2020 wordt voor de ingezetenen rekening gehouden met 0,5% groei van het aantal woningen.

Gebouwd

De eenheden gebouwd zijn gebaseerd op de door BSR bij de begroting 2020 afgegeven prognose inclusief groei van de waarde gebouwd in verband met areaaluitbreiding.

Basis voor de aanslagoplegging 2020 is de WOZ-waarde per 1-1-2019. De gegevens met betrekking tot de waardeontwikkeling 1-1-2018 tot 1-1-2019 in het beheersgebied van waterschap Rivierenland zijn ontleend aan gegevens van de Waarderingskamer. De gemiddelde waardeontwikkeling 1-1-2018 tot 1-1-2019 bedraagt op basis hiervan 4,7%, daarnaast is rekening gehouden met 0,5% groei.

Ongebouwd en natuur

De eenheden voor ongebouwd en natuur zijn gebaseerd op de door BSR bij de begroting 2020 afgegeven prognose.

Tarieven en inzet reserve watersysteemheffing

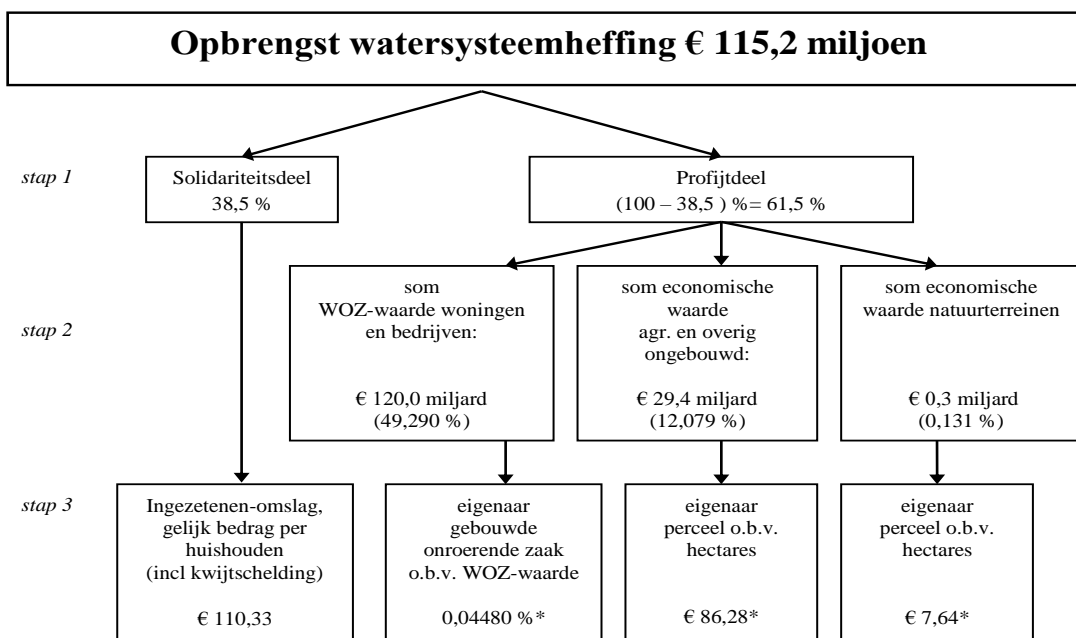
Hierna wordt de ontwikkeling van de netto kosten van de taak watersysteemheffing vertaald in de benodigde heffingsopbrengst en de daaruit af te leiden tarieven per categorie belastingplichtigen.

Watersysteemheffing (incl. verontreinigingsheffing)

Omschrijving	Begroting 2019	Begroting 2020
Netto kosten	115,4	119,2
Opbrengst verontreinigingsheffing	-0,4	-0,4
Mutatie in egalisereserve	-7,5	-3,6
Heffingsopbrengst watersysteem totaal	107,4	115,2
Toerekening kwijtschelding aan ingezetenen	0	-2,4
Heffingsopbrengst (excl kwijtschelding te verdelen over categorieën)	107,4	112,8
- Ingezetenen (38,500%)	41,4	43,4
- Gebouwd (49,290%)	50,6	55,6
- Ongebouwd (12,079%)	15,3	13,7
- natuur (0,131%)	0,1	0,1
Stand reserve eind jaar	4,1	1,5
% kostendekkendheid	93,50%	96,80%
% stijging heffingsopbrengst	6,70%	5,00%
% stijging netto kosten	8,20%	3,30%

(bedragen x € 1 mln)

In onderstaand schema is de tariefbepaling van de watersysteemheffing weergegeven:

* Dit betreft de tarieven binnendijs exclusief tariefdifferentiatie buitendijs en wegen.

Het solidariteitsdeel (38,5%) betreft het aandeel dat naast de rechtstreeks toegerekende kosten van kwijtschelding in rekening wordt gebracht bij de ingezetenen. Het profijtdeel (61,5%) wordt op basis van de economische waarde verdeeld over de categorieën gebouwd, ongebouwd en natuur. Vervolgens wordt het kostenaandeel gedeeld door het aantal belastbare eenheden waaruit het tarief volgt.

Bij de watersysteemheffing is tevens besloten tot tariefdifferentiatie t.a.v. het profijtdeel. Dit betekent dat de buitendijkse gebieden een korting krijgen van 50%. Zij betalen dan nog 50% van het tarief van binnendijkse gebieden. Daarnaast geldt voor het tarief voor het eigendom van wegen in 2019 een toeslag van 400%.

Vertaald naar tarieven

Omschrijving	Begroting 2019	Begroting 2020
Ingezetenen per woonruimte (in €)	99,90	110,33
Gebouwd in % WOZ-waarde		
• Gebouwd binnendijks	0,04328%	0,04480%
• Gebouwd buitendijks	0,02164%	0,02240%
Ongebouwd per hectare (in €)		
• Ongebouwd binnendijks ex wegen	80,92	86,28
• Ongebouwd binnendijks wegen	404,60	431,40
• Ongebouwd buitendijks ex wegen	40,46	43,14
• Ongebouwd buitendijks wegen	202,30	215,70
Natuur per hectare (in €)		
• Natuur binnendijks	7,84	7,64
• Natuur buitendijks	3,92	3,82

6.3 De wegenheffing

Algemeen

De omslag Wegenheffing is bedoeld ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan het beheer van wegen in het gebied van de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden. Binnen de omslagheffing wordt een onderscheid gemaakt in vier belastingcategorieën te weten:

- Ingezetenen;
- Gebouwd (zakelijk gerechtigden van gebouwde eigendommen);
- Ongebouwd (zakelijk gerechtigden van ongebouwde eigendommen);
- Natuur (zakelijk gerechtigden van natuurterreinen).

De per categorie verschuldigde waterschapslasten worden berekend door de toegerekende nettokosten te delen door het aantal belastbare eenheden.

Kostentoerekening wegenheffing

De kostentoerekening naar de belastingcategorieën vindt plaats aan de hand van de toerekening percentages zoals die zijn vastgelegd in de kostentoedelingsverordening. Het aandeel van de categorie ingezetenen is hierbij bepaald op basis van de inwonerdichtheid in het gebied. Het restant is verdeeld op basis van de waardeverhouding tussen gebouwd, ongebouwd en natuur.

Categorie	Toerekening percentage
Ingezetenen	50,000%
Gebouwd	44,480%
Ongebouwd	5,463%
Natuur	0,057%

Tariefdifferentiatie

De gewijzigde Waterschapswet biedt een beperkte mogelijkheid om tarieven te differentiëren. Waterschap Rivierenland heeft besloten om voor de wegenheffing geen tariefdifferentiatie toe te passen.

Rechtstreeks toerekenen kosten kwijschelding

Uit de begroting van het waterschap vloeit voort hoe hoog de kosten van het wegenbeheer precies zijn. In beginsel worden alle hiergenoemde kosten tezamen genomen en vervolgens aan de diverse categorieën toegedeeld, zodat eenieder een deel van de totale kosten draagt. De wet biedt de mogelijkheid om de kosten voor kwijschelding rechtstreeks aan de betrokken categorieën toe te rekenen. In dat geval worden deze kosten afgezonderd van de totale kosten van het wegenbeheer en rechtstreeks bij die categorie ondergebracht die deze kosten veroorzaakt.

De kosten van kwijschelding worden veroorzaakt door de categorie ingezetenen. Het Algemeen Bestuur heeft bij besluit van 21 juni 2019 besloten de kosten van kwijschelding rechtstreeks toe te rekenen aan de categorie ingezetenen.

Belastbare eenheden wegenheffing

Voor de vier belastingcategorieën zijn de volgende belastbare eenheden gehanteerd.

Belastbare eenheden 2020 wegenheffing	
Ingezetenen (aantal)	88.400
Gebouwd totaal (WOZ-waarde)	€ 25.808.000.000
Ongebouwd totaal (hectare)	32.206
Natuur totaal (hectare)	2.847

Ingezetenen

De eenheden voor ingezetenen zijn gebaseerd op de door BSR bij de begroting 2020 afgegeven prognose. Voor 2020 wordt voor de ingezetenen rekening gehouden met 0,50% groei van het aantal woningen.

Gebouwd

De eenheden gebouwd zijn gebaseerd op de door BSR bij de begroting 2020 afgegeven prognose inclusief groei van de waarde gebouwd in verband met areaaluitbreiding.

Basis voor de aanslagoplegging 2020 is de WOZ-waarde per 1-1-2019. De gegevens met betrekking tot de waardeontwikkeling 1-1-2018 tot 1-1-2019 in het beheersgebied van waterschap Rivierenland zijn ontleend aan gegevens van de Waarderingskamer. De gemiddelde waardeontwikkeling 1-1-2018 tot 1-1-2019 bedraagt op basis hiervan 4,7%, daarnaast is rekening gehouden met 0,5% groei.

Ongebouwd en natuur

De eenheden voor ongebouwd en natuur zijn gebaseerd op de door BSR bij de begroting 2020 afgegeven prognose.

Tarieven en inzet reserve wegenheffing

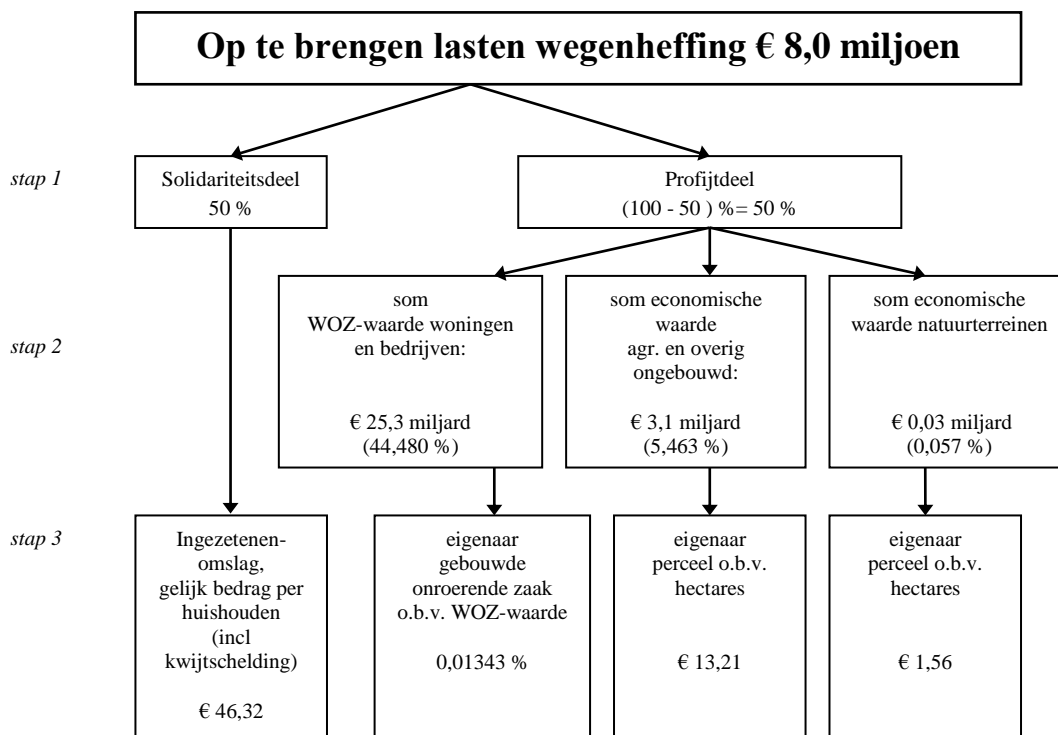
Hierna wordt de ontwikkeling van de netto kosten van de taak watersysteemheffing vertaald in de benodigde heffingsopbrengst en de daaruit af te leiden tarieven per categorie belastingplichtigen.

Wegenheffing

Omschrijving	Begroting 2019	Begroting 2020
Netto kosten	8,3	8,4
Inzet egaliseringsreserve	-0,7	-0,4
Toerekening kwijtschelding aan ingezetenen	0	-0,2
Heffingsopbrengst (excl kwijtschelding te verdelen over categorieën)	7,6	7,8
- Ingezetenen	3,8	3,9
- Gebouwd	3,4	3,5
- Ongebouwd	0,4	0,4
- Natuur	0,0	0,0
Stand reserve eind jaar	1,2	1,3
% kostendekkendheid	91,0%	95,0%
% stijging heffingsopbrengst	4,40%	3,10%
% stijging netto kosten	7,40%	1,30%

(bedragen x € 1 mln)

In onderstaand schema is de tariefbepaling van de wegenheffing aangegeven:

Vertaald naar tarieven

Omschrijving	Begroting 2019	Begroting 2020
Ingezetenen per woonruimte (in €)	42,79	46,32
Gebouwd totaal in % WOZ-waarde	0,01325%	0,01343%
Ongebouwd gemiddeld per hectare (in €)	12,94	13,21
Natuur totaal per hectare (in €)	1,70	1,56

6.4 De zuiveringsheffing

Algemeen

De zuiveringsheffing is ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan het zuiveren van afvalwater. De zuiveringsheffing bestaat uit een bedrag per vervuilingseenheid, die is bepaald door de totale netto-kosten (inclusief onttrekking aan de egalisatiereserve) van de taak te delen door het verwachte aantal vervuilingseenheden. Het aldus bepaalde bedrag wordt bij de huishoudens in het gebied in rekening gebracht en bij de in het gebied gelegen bedrijven. De heffing bij de huishoudens is gebaseerd op de omvang van de betreffende huishouding, de heffing bij de bedrijven wordt per individueel bedrijf bepaald.

Het aantal vervuilingseenheden

Het aantal vervuilingseenheden is gebaseerd op de door BSR afgegeven prognose bij de begroting 2020 vermeerderd met 0,5% groei aan vervuilingseenheden.

Vervuilingseenheden	Begroting 2019	Begroting 2020
Totaal	1.246.000	1.261.400

Tarieven en inzet egalisatiereserve zuiveringsheffing

Omschrijving	Begroting 2019	Begroting 2020
Netto kosten	71,1	75,0
Heffingsopbrengst	67,3	69,4
Mutatie in egalisatiereserve	-3,8	-5,7
Stand reserve eind jaar	7,0	3,3
% kostendekkendheid	94,7%	92,4%
% stijging heffingsopbrengst	2,7%	3,07%
% stijging netto kosten	4,4%	5,6%

(bedragen x € 1 mln)

Vertaald naar het tarief

Omschrijving	Begroting 2019	Begroting 2020
Zuiveringsheffing per v.e.	54,00	54,98

(bedragen x € 1)

6.5 De verontreinigingsheffing

Algemeen

Dit betreft de heffing op de directe lozingen op oppervlaktewater in beheer bij ons waterschap. Het tarief van de verontreinigingsheffing is een afgeleid tarief en bedraagt 100% van de zuiveringsheffing. De opbrengst van de verontreinigingsheffing komt ten goede aan de watersysteemheffing. Het voor de begroting 2020 geraamde aantal v.e. 's voor directe lozingen op oppervlaktewater bedraagt op basis van de gemiddelde realisatiecijfers over de afgelopen jaren totaal voor bedrijven en woningen 6.900 v.e.

Vervuilingseenheden	Begroting 2019	Begroting 2020
Totaal	8.100	6.900
Tariefontwikkeling		
Verontreinigingsheffing per v.e.	54,00	54,98

(bedragen x € 1)

Heffingsopbrengst	Begroting 2019	Begroting 2020
Totaal	0,4	0,4

(bedragen x € 1 mln)

6.6 Totaaloverzicht heffingsopbrengst

In onderstaande tabellen is de ontwikkeling van de heffingsopbrengst per belastingcategorie en per taak weergegeven.

Belastingcategorie	Begroting 2019	Begroting 2020
Ingezetenen	45,1	49,9
Gebouwd	54,0	59,1
Ongebouwd	15,7	14,0
Natuur	0,2	0,2
Zuiveringsheffing	67,3	69,4
Verontreinigingsheffing	0,4	0,4
Totaal	182,7	193,0

(bedragen x € 1 mln)

Taak	Begroting 2019	Begroting 2020
Watersysteemheffing	107,4	115,2
Wegenheffing	7,6	8,0
Zuiveringsheffing	67,3	69,4
Verontreinigingsheffing	0,4	0,4
Totaal	182,7	193,0

(bedragen x € 1 mln)

Recapitulatie tarieven 2020

Categorie	Eenheid	Watersysteemheffing	Wegen
Ingezetenen per woonruimte (in €)	Woonruimte	110,33	46,32
Gebouwd totaal	% WOZ-waarde		0,01343%
Gebouwd binnendijks	% WOZ-waarde	0,04480%	
Gebouwd buitendijks	% WOZ-waarde	0,02240%	
Ongebouwd per hectare (in €)	hectare		13,21
• Ongebouwd binnendijks ex wegen	hectare	86,28	
• Ongebouwd binnendijks wegen	hectare	431,40	
• Ongebouwd buitendijks ex wegen	hectare	43,14	
• Ongebouwd buitendijks wegen	hectare	215,70	
Natuur totaal per hectare (in €)	hectare		1,56
• Natuur binnendijks	hectare	7,64	
• Natuur buitendijks	hectare	3,82	

De verontreinigingsheffing voor 2020 bedraagt € 54,98 per vervuilingseenheid.

De zuiveringsheffing voor 2020 bedraagt € 54,98 per vervuilingseenheid.

6.7 Lastenontwikkeling

In onderstaande tabel zijn voorbeeldaanslagen opgenomen en is de lastenontwikkeling weergegeven ten opzichte van 2019.

Voorbeeldaanslagen exclusief wegentaak

Belasting	Aanslag 2019	Aanslag 2020	Verschil %	Absoluut €
Meerpersoonshuishouden (huurwoning) Ingezetene, met 3 v.e.	€ 261,90	€ 275,27	+5,1%	+ 13,37
Eenpersoonshuishouden (huurwoning) Ingezetene, met 1 v.e.	€ 153,90	€ 165,31	+7,4%	+ 11,41
Meerpersoonshuishouden (eigen woning) Ingezetene, met 3 v.e. en WOZ-waarde van € 250.000.	€ 365,24	€ 387,27	+6,0%	+ 22,02
Eenpersoonshuishouden (eigen woning) Ingezetene, met 1 v.e. en WOZ-waarde van € 250.000.	€ 257,24	€ 277,31	+7,8%	+ 20,06
Meerpersoonshuishouden (eigen woning) Ingezetene, met 3 v.e. en WOZ-waarde van € 400.000.	€ 427,25	€ 454,46	+6,4%	+ 27,22
Eenpersoonshuishouden (eigen woning) Ingezetene, met 1 v.e. en WOZ-waarde van € 400.000.	€ 319,25	€ 344,50	+7,9%	+ 25,26
Glastuinbouwbedrijf WOZ-waarde € 1.500.000, 2 hectare ongebouwd, 3 v.e.	€ 943,90	€ 1.009,48	+6,9%	+ 65,58
Agrarisch bedrijf Opstallen met WOZ waarde € 240.000, 25 hectare ongebouwd en 3 v.e.	€ 2.284,21	€ 2.429,46	+6,4%	+145,25
Melkveebedrijf WOZ-waarde € 400.000, 40 hectare ongebouwd, 3 v.e.	€ 3.564,15	€ 3.795,33	+6,5%	+231,19
Natuurterreinbeheerder 1.000 hectare ongebouwd	€ 7.840,00	€ 7.640,00	-2,6%	-200,00
Groothandel WOZ-waarde € 2.000.000, 10 v.e.	€ 1.366,74	€ 1.445,77	+5,8%	+79,03
Metaalbedrijf WOZ-waarde € 12.000.000, 450 v.e.	€ 28.433,72	€ 29.220,87	+2,8%	+787,16

NB: In de berekeningen is rekening gehouden met een stijging van de WOZ-waarde van 1-1-2018 naar 1-1-2019 met 4,7%.

Voorbeeldaanslagen inclusief wegentaak (gebied Alblasserwaard en Vijfheerenlanden)

Belasting	Aanslag 2019	Aanslag 2020	Verschil %	Absoluut €
Meerpersoonshuishouden (huurwoning) Ingezetene, met 3 v.e.	€ 304,69	€ 321,59	+5,5%	+ 16,90
Eenpersoonshuishouden (huurwoning) Ingezetene, met 1 v.e.	€ 196,69	€ 211,63	+7,6%	+ 14,94
Meerpersoonshuishouden (eigen woning) Ingezetene, met 3 v.e. en WOZ-waarde van € 250.000.	€ 439,67	€ 467,15	+6,3%	+ 27,48
Eenpersoonshuishouden (eigen woning) Ingezetene, met 1 v.e. en WOZ-waarde van € 250.000.	€ 331,67	€ 357,19	+7,7%	+ 25,52
Meerpersoonshuishouden (eigen woning) Ingezetene, met 3 v.e. en WOZ-waarde van € 400.000.	€ 520,66	€ 554,49	+6,5%	+ 33,83
Eenpersoonshuishouden (eigen woning) Ingezetene, met 1 v.e. en WOZ-waarde van € 400.000.	€ 412,66	€ 444,53	+7,7%	+ 31,87
Glastuinbouwbedrijf WOZ-waarde € 1.500.000, 2 hectare ongebouwd, 3 v.e.	€ 1.159,61	€ 1.237,30	+6,7%	+77,69
Agrarisch bedrijf Opstallen met WOZ waarde € 240.000, 25 hectare on- gebouwd en 3 v.e.	€ 2.638,08	€ 2.791,93	+5,8%	+153,85
Melkveebedrijf WOZ-waarde € 400.000, 40 hectare ongebouwd, 3 v.e.	€ 4.132,37	€ 4.377,44	+5,9%	+245,07
Natuurterreinbeheerder 1.000 hectare ongebouwd	€ 9.540,00	€ 9.200,00	-3,6%	-340,00
Groothandel WOZ-waarde € 2.000.000, 10 v.e.	€ 1.619,85	€ 1.714,30	+5,8%	94,46
Metaalbedrijf WOZ-waarde € 12.000.000, 450 v.e.	€ 29.699,24	€ 30.563,52	+2,9%	+864,28

NB: In de berekeningen is rekening gehouden met een stijging van de WOZ waarde van 1-1-2018 naar 1-1-2019 met 4,7%.

6.8 Heffingsopbrengstontwikkeling in meerjarenperspectief

Zuivering

Ter dekking van de kostenontwikkeling is de volgende jaarlijkse heffingsopbrengststijging noodzakelijk.

	2020	2021	2022	2023	2024
Netto kosten	75,0	73,9	72,2	72,0	71,4
Heffingsopbrengst	-69,4	-71,5	-72,2	-72,2	-72,2
% stijging opbrengst	3,07%	3,07%	1,00%	0,00%	0,00%

(bedragen x € 1 mln)

Watersysteem

Ter dekking van de kostenontwikkeling is de volgende jaarlijkse heffingsopbrengststijging noodzakelijk.

	2020	2021	2022	2023	2024
Netto kosten	119,2	121,4	126,2	129,3	131,9
Verontreinigingsheffing	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
Heffingsopbrengst	-115,2	-120,8	-125,5	-128,6	-131,8
% stijging opbrengst	5,00%	5,00%	4,00%	2,50%	2,50%

(bedragen x € 1 mln)

Wegen

Ter dekking van de kostenontwikkeling is de volgende jaarlijkse heffingsopbrengststijging noodzakelijk.

	2020	2021	2022	2023	2024
Netto kosten	8,4	8,7	9,0	9,1	9,0
Heffingsopbrengst	-8,0	-8,2	-8,5	-8,7	-9,0
% stijging opbrengst	3,10%	3,10%	3,10%	3,10%	3,10%

(bedragen x € 1 mln)

Totaal alle taken

	2020	2021	2022	2023	2024
Netto kosten	202,7	204,0	207,3	210,4	212,3
Verontreinigingsheffing	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
Heffingsopbrengst taken	-192,6	-200,5	-206,2	-209,5	-213,0
Totaal heffingsopbrengst	-193,0	-200,9	-206,6	-209,9	-213,4
% stijging opbrengst	4,21%	4,22%	2,88%	1,63%	1,65%

(bedragen x € 1 mln)

7. BESLUIT TER VASTSTELLING

HET ALGEMEEN BESTUUR VAN WATERSCHAP RIVIERENLAND

Gelezen het voorstel van het College van Dijkgraaf en Heemraden van 15 oktober 2019;

Gelet op de bepalingen van de Waterschapswet;

BESLUIT:

- I a: De begroting 2020 vast te stellen en de bedragen voor 2020 per programma
tot een totaal van de kosten op	€	222.834.271
tot een totaal van de opbrengsten op	€	<u>222.834.271</u>
Saldo	€	0
- b: De meerjarenraming 2021 – 2024 voor kennisgeving aan te nemen.
- II Voor het begrotingsjaar 2020 het College van Dijkgraaf en Heemraden te machtigen tot kredietverlening van de investeringen zoals opgenomen in bijlage 9 conform de Verordening beleid- en verantwoordingsfunctie waterschap Rivierenland.
- III Ter dekking van de financieringsbehoefte op grond van artikel 9 van het Financieringsstatuut het College van Dijkgraaf en Heemraden te machtigen tot:
1. Het afdekken van de financieringsbehoefte 2020 in rekening-courant bij de NWB tot een bedrag van maximaal € 55 miljoen;
 2. Het afdekken van de meerjarige financieringsbehoefte door middel van het aangaan van langlopende leningen voor de jaren 2020 tot en met 2024 tot een bedrag van maximaal € 189 miljoen;
 3. Het gedurende het jaar 2020 herzien van de looptijd en hoogte van de kredietopslag van de basisrenteleningen die in 2020 vervallen met een totale hoofdsom van € 56 miljoen.
- IV In te stemmen met de door het college van Dijkgraaf en Heemraden voorgedragen projecten als groot project in het begrotingsjaar 2020.

Aldus besloten in de openbare vergadering van het Algemeen Bestuur van waterschap Rivierenland van 29 november 2019.

Hoogachtend,
het College van Dijkgraaf en Heemraden
van waterschap Rivierenland,

de secretaris-directeur,

de dijkgraaf,

BIJLAGEN

Bijlage 1	Staat van immateriële vaste activa
Bijlage 2	Staat van materiële vaste activa
Bijlage 3	Staat van financiële vaste activa
Bijlage 4	Staat van reserves en voorzieningen
Bijlage 5	Staat van vaste schulden
Bijlage 6	Berekening van het rente-omslagpercentage
Bijlage 7	Staat van personeelslasten en personele sterkte
Bijlage 8	Verdeelsleutels primaire beheerproducten naar de taken
Bijlage 9	Investeringsprogramma 2020
Bijlage 10	Meerjareninvesteringsprogramma 2020-2024
Bijlage 11	EMU-saldo
Bijlage 12	Verbonden partijen
Bijlage 13	